СВОБОДА
LIBERTY

Часопись для руского народа въ Америцѣ и органъ „Руского Народного Союза“.

Рôкъ XI. Скрентонъ, Па., Четверъ 29-го Жовтня, 1903. Число 44. — Vol. XI. Scranton, Pa., Thursday, October 29, 1903. No. 44.

Въ Октобрѣ безъ вступного приймае ся новыхъ членôвъ до „Рус. Нар. Союза“ въ вѣцѣ до 35 лѣтъ; а за пôвъ вступного въ вѣцѣ вôдъ 35 до 45 лѣтъ и то во всѣхъ Вôддѣлахъ „Союза“! Хто еще не належить нехай приступае до „Союза“, бо нѣхто не знае, яка кого доля чекае!!

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАРЬ.

Жовтень

29	Ч.	Лонгина сотн.
30	П.	Андрея
31	С.	† Луки еван.
1	Н.	Надолистъ. 21 по Сош. Йоила
2	П.	Артемія
3	В.	Иларіона вел.
4	С.	Ілкеріи, Аверкія

JOHN MITCHELL.

День 29. Октобра будуть святкувати майнеры при твердôмъ углю въ честь своего проводиря Мічела, президента Юніи Сполученыхъ углекопôвъ (Мічелсъдей). Зъ тои нагоды вôдбуде ся въ Скрентонъ, Па. великій мітинґъ и походъ улицями мѣста, въ котрôмъ возьме участь кôлькадесять тысячь майнерôвъ.

— **Пôсля** звѣту почтового департаменту Сп. Державъ було минувшого року поверхъ 10 міліонôвъ такихъ посилокъ, котрыхъ по причинѣ неточнои адресы годѣ було доручити сторонамъ. — Зъ того отворено 8 міліонôвъ 985 тысячь посылокъ и найдено въ нихъ 48 тысячь 634 долярôвъ готового гроша, а въ чекахъ, переказахъ и т. п. 493 тысячь 563 долярôвъ. Кромѣ того въ 250 тысячахъ листôвъ були почтовй значки, а въ 250 000 фотоґрафіи.

— **Деякй** люде бувають твердшй вôдъ зелѣза. Ось примѣръ: Въ Клівландъ, О. наѣхавъ оногды електричный трамвай на робôтника, що замѣтавъ улицю, и кинувъ пôдъ колеса автомобіля, котрый переѣхавъ его. Ще безталанный не вспѣвъ пôднятися, а вже переѣхали его два байсиклѣ и парокôнный вôзъ. По тôмъ усѣмъ робôтникъ вставъ, обтрѣпавъ порохъ зъ одѣжи и... замѣтавъ дальше. Цѣкавй мы знати — замѣчае дневникъ, котрый про се доносить — чи можна до него стрѣлити на добавокъ зъ 12 фунтовои гарматы?... Мабуть выдержавъ бы.

— **Черезъ** необережнôсть родичѣвъ лучила ся въ Кишодѣ на Угорщинѣ така подѣя: — Оденъ тамошный господарь зъ жѣнкою пôйшовъ рано до церкви а не замкнувъ хатнй дверѣ. За той часъ якъ они були въ церквѣ вôйшла свиня до хаты, перевернула колиску зъ три-тыждневою дитиною и пожерла еи. Родичѣ, вернувши, застали зъ дитины лише кôсточки.

— **Лондоньскій** дневникъ „Standard“ одержавъ телеґрафічну вѣсть про страшне землетрясене въ охресности Туршизи въ Перзіи. Землетрясене знищило 13 сѣлъ, при чôмъ погибло 250 осôбъ пôдъ звалищами домôвъ и будинкôвъ. Поверхъ 5000 жителѣвъ лишило ся безъ захисту и даху надъ головою.

— **На** шляху зелѣзницѣ Пенсилвенія, близь стації Вашинґтонъ, вôддаленои 8 миль вôдъ Трентонъ, Н. Дж. зъударили ся оногды два робôтничй поѣзды, при чôмъ погибло 16 робôтникôвъ, а 25 було раненыхъ. Жертвою сеи катастрофы упали переважно Италійцѣ, котрй працювали на зелѣзници. Раненыхъ перевезено до шпиталю св. Франца въ Трентонъ, Н. Дж.

— **На** погорѣлыхъ въ Золочевѣ зложило братство св. Й. Хрестителя въ Tranger, Pa. 10 дол. а парохіяне пôдчасъ мированя на Покр. Прес. Богор. зложили 19 — разомъ сума $29. Складаючи подяку жертводателямъ, за що нехай Богъ надгородить ихъ стократно, сподѣюсь, що и другй братства належачй до нашои церкви поспѣшать зъ помочею для нашихъ нещасныхъ погорѣлыхъ братôвъ.

О. Мих. Балогъ.

— **Митрополитъ** Шептицкій доконавъ при участи всѣхъ членôвъ капитулы посвяченя угльового каменя пôдъ дômъ для дякôвскои бурсы у Львовѣ. Бурсу будуе ся коштомъ митрополита на площи, що належить до львôвскои митрополіи (пр. Ул. Петра Скарги). Плянъ выладивъ архитектъ проф. Левиньскій. Въ партерѣ буде помешкане для священика, настоятеля бурсы, и для сестеръ служебниць, що займуть ся господарскимъ дѣломъ въ бурсѣ. На першôмъ и другôмъ поверсѣ будуть находити ся науковй салѣ и помешкане для 50 ученикôвъ. Наука тревати буде 3 роки. Крôмъ властивои дякôвскои науки будуть бурсаки учити ся садôвництва, громадскои писарки и веденя райфайзенôвскихъ касъ, а кождый буде ще учити ся якогось ремесла пôсля власного выбору.

— **Славный** російскій писатель, Максимъ Ґоркій, на просьбу редакціи однои зъ російскихъ часописей подавъ отсѣ даты изъ свого житя; въ 1878 роцѣ я вступивъ на науку до шевця, 1879 я бувъ хлопцемъ до помочи у рисôвника, 1880 бувемъ хлопцемъ до послуги при кухня на пароходѣ, 1883 я працювавъ у пекаря обарѣнкôвъ, 1883 наймавъ ся до ношеня мѣшкôвъ, 1885 бувъ пекаремъ, 1886 бувъ хористомъ въ малôй оперовôй дружинѣ, 1887 я продававъ яблока, 1888 доконавъ на собѣ самоубійчого замаху, 1889 бувемъ зелѣзничимъ будникомъ, 1890 я завѣдувавъ складомъ металевыхъ товарôвъ на зелѣзничôй стації, 1891 перейшовъ здовжь и поперекъ цѣлу Росію яко гандляръ соли, 1892 бувемъ робôтникомъ въ зелѣзничихъ варстатахъ и въ тôмъ роцѣ я выдавъ перше мое оповѣдане. — Хто тôлько переживъ, сей може дѣйсно написати щиру правду въ своихъ оповѣданяхъ и драмахъ.

До фронту.

Не дуже давно, якъ Сп. Державы пôвнôчнои Америки выплыли на верхъ въ свѣтѣ торговельнôмъ и промисловôмъ. Дяка за се належить ся пôдпріемчивости нашихъ фабрикантôвъ и способности тутешныхъ робôтникôвъ. Нашй продукты также всюда на фронтѣ. Помѣжъ т. зв. гôркими винами, Тринера Ангелика Гôрка, швидко высувае ся до фронту. Є се припаратъ чистого и ефектовного вина. Дуже миле въ смаку; мае рѣшучій вплывъ на управильнене орґанôвъ травленя; яко средство для побôльшеня апетиту е знаменитымъ чинникомъ. — Выкликуе пріятне тепло въ тѣлѣ; е первояднымъ лѣкомъ противъ розвôльненя, кольки, корчôвъ, роздратованю нервôвъ, втратѣ апетиту и занепаду силъ.

На продажь у всѣхъ аптикахъ, або у фабриканта. Jos. Triner. 799 So. Ashland Ave., Chicago, Ill. Pilsen Sta.

Пересторога.

Зъ Філаделфіи, Па.

У насъ лучилось нещасте одному Русинови Семкови Дармограеви.

Вôнъ приѣхавъ недавно до Америки и дôставъ роботу у фабрицѣ желѣзнôй, где працювавъ щось зъ чотири тыжнѣ.

Одного разу приглядавъ ся у фабрицѣ якъ другій робôтникъ закладавъ поясъ на шайбу идучу въ русѣ, та черезъ неосторожнôсть того що закладавъ, поясъ ударивъ высше згаданого у руку такъ сильно що ему тѣло обдерь изъ руки.

По довшôмъ побутѣ въ шпитали лѣкарѣ порѣшили руку вôдтяти, чого вôнъ не давъ собѣ зробити и опуставъ шпиталь а теперь лѣчить ся у приватного доктора. Але якъ здаесь, тою рукою щобы навѣть еи вылѣчили, робити не буде могъ. Бѣдакъ неналежавъ до жадной орґанізаціи, тожь жіе на ласцѣ свого кревного, та добрихъ людей. То повинно бути пересторогою для всѣхъ Русинôвъ жіючихъ въ Філаделфіи и околици, щобы памятали на будучнôсть, та щобы ся забезпечували въ орґанізаціи.

Братя Русины тутъ въ Филаделфіи маемо мѣсцевый Р. Н. С., се есть наша едина руска робôтнича орґанізація, до котрои повиннй мы усѣ приступати, не вôдкладати зъ дня на день, бо нѣхто не знае, яке кого нещасте чекае.

Михаилъ Яросевичъ, членъ „Р. Н. С.“

Надôслане.

Зъ Newark, N. J.

Хто бувъ на балю нашого бр. І. Крест. (вôддѣлъ Союза 76), той знае, що на балю було богато гостей и всѣ забавляли ся якъ найкрасше. Але въ Newark у жіе капуцинъ, москаль отъ Горлиць, котрого заболѣвъ нашъ розвôй и набабравъ дурницѣ (помимо того, що на балю не бувъ) до нюйорской „побожнои казеты“, а „казета“ надрукована, бо мудрѣйшого нѣчо сама не знае.

Чому вы пане Г. свого „царееславного балю не описали“? Тажь на нѣмъ окрôмъ васъ кôлькохъ „великорусôвъ“ вôдъ Горлиць було ще 2 москалѣвъ правдивыхъ зъ Росіи и дивили ся на васъ и смѣяли ся зъ вашои дикости. Було такожь пару Мадярôвъ, котрй въ додатку стôлъ поломали, и вже приходило до бійки имъ зъ вами.

Побожнôсть „москалѣвъ“ можете пôзнати по тôмъ, що по жидôвскихъ сальонахъ зъ жидами запивають ся, а носять при собѣ „желѣза“ въ кишеняхъ, щобы де зъ кимъ побити ся. Жаднои музыки въ суботу не опускають, навѣть въ посты.

Той „капуцинъ“ справлявъ недавно крестины и запросивъ собѣ кумôвъ. Але жаденъ кумъ не хотѣвъ для него збирати „складки“, то вôнъ самъ складку збиравъ, и потомъ плакавъ зо 3 годины, що за мало назбиравъ, але люде кажуть, що вôнъ жалувавъ, що давъ свою дитину охрестити на капуцина; щобы бôльше людей на крестины стягнути, то по гавзахъ ходивъ и голосивъ, що ему зъ краю ґрінорь прійшовъ, такъ, що и другй народности зъ него ся смѣяли. Тожь мудрѣйше зробить, якъ буде пильнувавъ свого ґрінора, а вôдъ нашого братства „вара“.

Н. Р. Ф.

Общество упадае.

Православне Общество Взаимопомощи въ Юлію и Августѣ б. р. (Свѣтъ ч. 35) мало разомъ приходу 1517 дол. 95 ц., розходу 1090 дол. 97 ц.; Зъ перенесеня зъ юлія 1807 дол. 76 ц.! Зъ тыхъ рахункôвъ можна вносити, що Общ. чимразъ бôльше упадае, бо мѣсячный приходъ выносить заг. Октб. 700 дол. и давнѣйше що мѣсяця оголошувано приходъ, а теперь вже за 2 мѣсяцѣ разомъ; за 2 мѣсяцѣ дôстали новыхъ членôвъ 26 а выступило 5. Зъ 1 Септембра б. р. станъ касы 1807 дол. 76 ц. а о $5.000 дол., що перебравъ пôдъ свою опѣку епископъ Тихонъ, вже навѣть не згадуе ся въ справозданю! Недавно иншій розмегъ розôславъ гол. предсѣдатель, а иншій гол. секр. Общества, и такого баламутства наробили, що черезъ те стратили довѣре у членôвъ.

ПАВЛА БЕРТА:

Дещо про звѣрята, ростины, камѣня и скалы.

Зъ англійского переклавъ **Ст. Макарь.**

[Дальше].

IV. Земноводники.

38. Переображеня земноводникôвъ. — Мы вже про те згадували, що звѣрята, належачі до тои громады, суть водні за молоду а земными або воздушными, коли цѣлковито розвинуть ся. Помѣжь тыми двома промежутками житя пôдлягають цѣкавымъ змѣнамъ що до формы и способу житя. Тѣ перемѣны називаємо переображенємъ. Найлучшимъ примѣромъ такого переображеня суть: ропухи (обр. 152), водяні жабы (frogs) и зелені жабы (green frogs.) Вы певно бачили жабячі яйця (обр. 153, A) и заприметили, що не мають они на собѣ твердои скарупы, але суть мягкі, ослонені дригльоватою масою.

Обр. 152. Ропуха (toad)

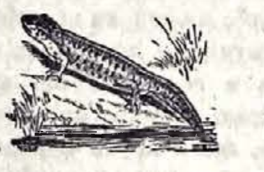
Обр. 153. Переображенє жабячого яйця. А. Яйце жабы. B, C, D. Пуголовицѣ. E. Пуголовиця стає жабою, F. Жаба.

По якимсь часѣ зъ яйця выходить маленьке, чорне сотворѣнє В, котре по кôлькохъ днях стає незвычайно оживлене и метке. Опôсля росте дуже скоро и дôстає весловатый хвостикъ C, D. Въ мѣру дальшого розвитку пуголовиця дôстає впередъ ногизадні, вôдтакъ передні, хвôстъ починає корчити ся E, стає що разъ коротшимъ, зявы, котрими дише, заникають зовсѣмъ, а хвôстъ на послѣдку вôдпадає. Отакъ пуголовиця переображує ся въ жабу F, заосмотрену ногами, щоками и легкими, опускає воду, безъ котрои передше не моглабы жити и може вже теперь перебувати на суши — а хочь деколи зновь пôде до воды, то не може у нѣй бути довго занурена, бо вже теперь дише легкими, тожь мусить вôдъ часу до часу выплинути на поверхъ воды, щобъ зачерпи воздуха; а кормъ бере теперь виключно звѣрячій, поѣдаючи именно комахи.

Другі земноводники не пôдлягають цѣлковитому переображеню. Прим. ящуръ европейскій (обр. 155) и ириця пасмурка (обр. 154) задержують свои хвосты черезъ цѣле житє. Декотрі земноводники зъ теплого пôдсоня похожі суть на гадины бо не мають членôвъ (нôгъ).

Обр. 154. Ириця пасмурка (Triton, or Water-newt).

Обр. 155. Ящуръ (salamander).

39 Ужиточнôсть ропухъ. Ропухи нищать тôлько комахи, хробаки и слимаки, котрі пожирають въ значнôй скôлькости а помимо того, що ропухи суть пожиточні нищать ихъ такъ немилосерно. Треба вамъ знати, що велике число ропухъ спроваджують зъ Европы до Австраліи, де они чистять огороды вôдъ такихъ шкôдникôвъ якъ слимаки, комахи и т. д.

Ѣдь ропухи. — Хочь я почую васъ не нищити ропухъ то таки остерѣгаю не доторкати ся ихъ. Возьмѣмъ якінебудь кольцѣ и доторкаймо ними скôры ропухи то побачимо якъ зъ верхнои єи части а головно зъ карку выступають краплѣ плину. Се ѣдь и то досить небезпечна. Запустѣмъ одну кроплю того молочного плину пôдъ скôрку птаха то побачимо, що згине вôдъ того. Тожь не треба бавити ся ропухами. Єсли ихъ не дрочить ся то не грозить вôдъ нихъ жадна небезпека.

Всѣ земноводники мають въ своѣй скôрѣ ѣдь въ бôльшôй або въ меньшôй скôлькости и силѣ. Єслибъ случайно довело ся вамъ держати въ рукахъ жабу а опôсля потерлибысьте собѣ пальцями очи, то певно почуєте пекучій бôль вôдъ того.

Змѣстъ перечитаного.
(Земноводники.)

1. Переображенє. —Декотрі земноводники, водні за молоду а земні якъ розвинуть ся, пôдлягають змѣнамъ що до формы а те звемо переображенємъ.

2. За молоду суть пуголовицями зъ великою головою, довгимъ хвостомъ але безъ членôвъ. Опôсля стають жабами чи ропухами безъ хвоста зъ двома парами членôвъ.

3. Ропухи мають въ скôрѣ ѣдь, котрои однакъ самі защепити не можуть. Суть ужиточні, зъѣдаючи комахи, хробаки и слимаки.

V. Рыбы.

40. Рыбы проживають въ водѣ цѣле свое житє. На суши неминучо згинуть, одні сейчасъ, другі пôвôльнѣйше.

41. Одні рыбы жиють въ пливучôй водѣ а другі въ морю. Єслибысьмо взяли рыбу зъ пливучои воды и пустили до соленои, рыба сейчасъ згине. Привикалабы однакъ до соленои воды, єслибъ привикала до неи степенево.

Ся обставина поясняє намъ, що вандрôвні рыбы потрафять жити на перемѣну въ соленôй и свѣжôй водѣ. Лососъ (обр. 164), осетръ (обр. 156), велика минога (обр. 168) и сарделя (shad) вандрують що року зъ моря до рѣкъ, де лишають ся черезъ кôлька мѣсяцѣвъ и складають яйця; молодь по якимсь часѣ вертають до моря. Хочь вугры (eels) пливуть до моря складати яйця то держані по ставахъ не складають ихъ нѣколи.

Обр. 156. Осетръ (sturgeon).

42. Будова рыбъ. Жадні звѣрята не мають тôлько вôдмѣнъ що до зверхнои будовы що рыбы. Декотрі якъ чибрь або баламутъ (обр. 157) мають плоскі хоругвовки зъ заду, инші якъ вугорь (обр. 158) похожі на гадину, другі якъ плоскачка (обр. 159), плоскі по бокахъ, а инші якъ рая (обр. 160) мають тѣло въ лучѣ.

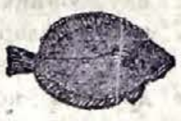
Майже всѣ рыбы мають хоругвовки або плавцѣ (обр. 161) на хребетнôй кости, котрі у одныхъ суть отвертші а у другихъ нѣ.

Обр. 157. Загальный типъ рыбы. Чибрь або баламутъ (mackerel).

Обр. 158. Вугорь (eel). Пливе до моря складати яйця.

Обр. 159. Плоскачка (flounder) Плоска рыба. Довгота 10 цалѣвъ.

Плавцѣ служать рыбѣ за керму а хвостомъ, порушаючи зъ правои стороны на лѣву, попихає ся.

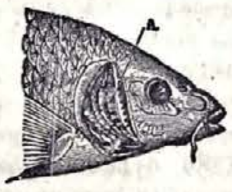
Обр. 160. Рая (ray). Плоска зъ заду до переду.

Обр. 160. Скелетъ золотои рыбы. А. пара плавцѣвъ замѣсть раменъ. В. пара плавцѣвъ замѣсть нôгъ. С. Хребетный плавець. D. хвостовый плавець. Е пôдхвостный плавець.

Пригляньмо ся уважнѣйше тымъ плавцямъ. Є пара плавцѣвъ замѣсть раменъ, А, и друга пара замѣсть нôгъ, В. Другі плавцѣ прачеплені по серединѣ тѣла: оденъ С на хребтѣ, оденъ D на хвостѣ и оденъ Е пôдъ хвостомъ.

Всѣ рыбы мають зявы А (обр. 162), котрыми вôддихають. Зявы суть барвы мясночервонои, прикриті родомъ клапки, що правильно вôдчиняють ся и замикають.

Обр. 162. Зявы вôдчинені. Рыбы вôддихають зявами

43. Головні роды. Начислено до 13 тысячь родôвъ рыбъ. Въ пливучôй водѣ нашого краю жиють: коропѣ (карпъ — carp), рохъ (roach), щука (щупакъ — обр. 163), лососъ (обр. 164), пстругъ (trout), окунь (perch), вугорь (обр. 158) и т. д.

Морскі рыбы такъ само токожь рôжнять ся мѣжь собою що до формы а є ихъ ще бôльше вôдмѣнъ якъ рѣчныхъ рыбъ.

Оселедцѣ (herrings) живуть въ глубинахъ пôвнôчныхъ морей. На весну и въ осени опускають оселедцѣ глубины и прямують до побережа Великои Британіи и Франціи, а за ними пливуть великі рыбы,

Обр. 163. Щука [щупакъ — pike]. Рѣчна рыба.

Обр. 164. Лососъ [salmon]. Рѣчна рыба.

дельфины и морскі птахи, жадні корму. Оселедцѣ пливуть тогдѣ въ гурмахъ неперечисленыхъ и непрогляднbacksлыхъ. Куды окомъ кинути, вся поверхня моря вкриває ся въ ту пору оселедцями. Тогдѣ то и ловлять ихъ рибаки въ превеликôй скôлькости, наладовуючи нымі богато кораблѣвъ. Самиця оселедець зносить до 50 тысячь яєць и сему тôлько можна завдячити, що тыхъ рыбъ ще досі не перевели ся.

Сардина (sardine), є родомъ малого оселедця а проживає въ одмѣляхъ середземного и атлантійского моря.

Стокфішъ є такожь морскою рыбою а ловлять єи громадно при берегахъ Новои Фунляндіи нарокомъ до сеи цѣли зъорганізовані рыбацкі товариства, котрі запотребовують чимало кораблѣвъ. Зъ плоскихъ рыбъ найчастѣйше можь зловити при берегахъ Злученыхъ Державъ плоскачку (обр. 159). Чимало тыхъ рыбъ заплыває досить далеко до рѣкъ.

Обр. 165. Стокфішъ [cod]. Морска рыба.

Чибрь або баламутъ (обр. 157) знаходить ся при нашихъ берегахъ въ великôй скôлькости въ лѣтнôмъ часѣ.

Ишпаньскій баламутъ, которого теплота высша вôдъ теплоты воды, въ котрôй жиє, доходить деколи до 13 и 18 стôпъ довготы.

Однымъ зъ хижакôвъ-рыбъ є людоѣдъ (обр. 166). Сей справдѣшный тыгрь морскій доходить иноді до 40 стôпъ довготы а пожирає майже все, що стрѣне. Пожирає головно велику силу рыбъ а ногу чоловѣка такъ собѣ легонько вôдкусить якъ пр. мы куснимъ яблока. Голова въ него подовжна, писокъ выстаючій, ротъ поперечный у споду писка, выложеный кôлькома

Обр. 166. Людоѣдъ [shark]. Доходить неразъ до 40 стôпъ довготы. Хижакъ-рыба. Ротъ у споду писка.

Обр. 167. Плахуръ [skate]. Ротъ пôдъ тѣломъ.

рядами триgranнихъ зубôвъ. На бокахъ за головою має пять внѣшныхъ отворôвъ зявныхъ, ведучихъ до зявъ.

Єсли бы можна сплощити людоѣда то бувъ бы тогдѣ подôбный до плахура (обр. 167).

Лямпрета (обр. 168) дуже похожа на вугра, лишь не має бôчныхъ плавцѣвъ. По обохъ бокахъ карка має по сѣмъ зявныхъ отворôвъ. Уста на передѣ скôсно стяті, зъ острыми зубами, котрыми може присисати ся до камѣня и т. д.

Обр. 168. Лямпрета [lamprey].

Є ще богато инншихъ родôвъ рыбъ, про котрі мы згадувати не будемо.

Змѣстъ перечитаного.
(Рыбы.)

1. Рыбы жиють выключно въ водѣ. На суши неперемѣнно згинули бы.

Суть рыбы, що жиють лишь въ морю а инші въ пливучôй водѣ. Деякі роды рыбъ вандрують зъ моря до рѣкъ а другі зъ рѣкъ до моря.

2. Выглядъ рыбъ є дуже рôжный. Одні похожі на сплощене веретено, другі пр. вугорь подôбні до вужа, инші сплющені по бокахъ або зъ заду до переду.

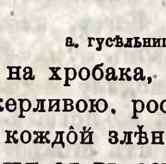
3. Всѣ рыбы вôддихають зявами. Майже всѣ мають плавцѣ.

4. Найнебезпечнѣйшою зъ рыбъ є людоѣдъ, котрый доходить неразъ до 40 стôпъ довготы. Єго великій ротъ осадженный пôдъ пискомъ, а уоруженый кôлькома рядами триграннихъ зубôвъ, котрыми може розтяти чоловѣка зъ великою легкостію.

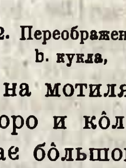
II. Перстеняки.

Пригадуєте собѣ певне значѣнє слова перстеняки. Тѣла тыхъ звѣрятокъ выглядають такъ якъ бы були зложені зъ ряду перстенѣвъ, хочь тѣ перстенѣ не все до себе подôбні.

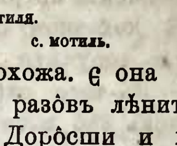
44. Комахи — Комахи мають шѣсть нôгъ якъ се можь побачити у мотиля (обр. 169). Тѣло єго складає ся зъ головы, тулова и кадовба. На головѣ осаджена пара рôжкôвъ зъ кôнцемъ палочковатымъ а по бокахъ головы зъ каждои стороны велике, кулисте око непорушне, безъ повѣкъ, сѣтчате, т. е. зложене зъ великого числа шестибôчныхъ граникôвъ, котрі справляють, що верхня очій подобає на сѣтку (обр. 170). До середплеча укрѣплена пара крилъ переднихъ, а до заплеча пара заднихъ, на груди жє до каждои обручки (перстеня) пара нôгъ (разомъ шѣсть) (обр. 171).

Обр. 169. Тѣло комахи [мотиля — butterfly].

Обр. 170. Побôльшене око комахи.

Обр. 171: Шѣсть нôгъ и пара крилъ переднихъ.

Чимало комахъ переходить переображенє щось такъ якъ жабы. Те переображенє можна бачити на мотилеви (обр. 172). Мотиль розмножує ся зъ яєць, твердою скарупою окритыхъ. Самочка зносить яйця, зъ котрыхъ вылягає ся гусѣльниця (а), истота рад-

Обр. 172. Переображеня мотиля.
a. гусѣльниця, b. кукла, c. мотиль.

ше на хробака, нѣжь на мотиля похожа. Є она дуже пажерливою, росте скоро и кôлька разôвъ лѣнить ся. По каждôй злѣнцѣ стає бôльшою. Дорôсши и залѣнивши ся въ остатне переображає ся въ куклу (b), котра не годна лазити и не ѣсть вже нѣчого, є все причеплена въ одномъ мѣсци и лише слабо може порушати кадовбомъ. Зъ куклы по певнôмъ часѣ вылягає ся мотиль крилатый, готовый зносити яйця. Се є такъ зване переображенє совершенне.

Скакуны (grasshoppers) пôдлягають такожь переображеню, бо за молоду, коли народять ся, не мають крилъ, але по каждôй злѣнцѣ скôрки, крила ростуть степенево, а по шестôй злѣнцѣ комаха вже стає скакуномъ, отже не переходить тои посередной змѣны званои у мотилѣвъ куклою. Се є такъ зване несовершене переображенє або часткове.

(Дальше буде).

ДОПИСИ.

Зъ Мючуелъ, Па.

На нашôй околици явивъ ся несподѣвано новый гôсть, що зове ся „стапъ“, бо майже въ однôмъ тыжни перестали всѣ плейзы горѣти. Се зробило дуже великій переполохъ мѣжь тутешными Русинами, бо многихъ сей гôсть заставъ цѣлкомъ безъ гроша а то зъ той причины, що коли добре ишла робота, то многй посилали грошѣ до краю а другй зъ легкомысности тратили грошѣ и не вôдкладали, думаючи, що все такъ буде ити а теперь бѣда.

Поки нашъ чоловѣкъ робивъ, то любивъ его кождый: и аґентъ вôдъ пива и вôдъ виски и сторникъ и босъ а теперь такъ якъ бы сокирою вôдтявъ. Нѣкому нашъ чоловѣкъ анѣ не въ головѣ, уже не хотять дати анѣ виски анѣ пива анѣ косту, если хто не заплатить готовыми грôшми. Кобы лишь такъ було недовго, бо якъ потримае такъ зо 3 мѣсяцѣ а зима за плечима, то буде велика бѣда.

Ив. Фаринякъ.

Зъ Ансонія, Конн.

Недавно тому пôдрѣзавъ собѣ тутъ горло оденъ Русинъ зъ Преґонины, пов. Горлицѣ, въ Галичинѣ. Здае ся, що бувъ хорый зъ піятики, бо дуже пивъ, ажь вкôнци вже не мавъ за що, бо жѣнка заледво тôлько могла заробити що выховала його, себе и дѣти. А знову на 5-го Октобра оденъ прійшовъ пяный до дому о 12-ôй въ ночи на Jersey St. и розбивъ лямпу зъ керосиною. Керосина ся запалила а вôнъ втѣкъ зъ руму и еще дверѣ тримавъ, щобы поломѣнь не втѣкла хочь въ тôмъ румѣ була его жена и оденъ бордингеръ. Бордингеръ выкинувъ куферъ зъ другого поверха на улицю и самъ скочивъ. Люде позбѣгали ся завчасу и загасили огонь. Добре, що скôнчило ся на тôмъ, що лишь лахи тому згорѣли, що розбивъ лямпу, бо инакше могло було статись велике нещасте бо въ тôмъ домѣ мешкае 4 фамиліи. Треба знати, що оба повысшй піяки стали Москалями и таке выробляють, що дальше люде будуть ся бояти близько коло Москалѣвъ мешкати. Але то не дивно. Хто вôдрече ся своеи рôдной матери, той не може бути добрымъ чоловѣкомъ. Такожь ходивъ тутъ аґентъ вôдъ „казеты“ и людей баламутивъ а въ Waterbury, якъ ся хваливъ, заложивъ „Обчество“ и зробивъ М. Д. предсѣдателемъ. Видно, свôй свого заразъ спознае. Якъ всѣ такй члены якъ М. Д. то здае ся, не велику корысть буде Общ. зъ нихъ мати.

С. Д.

Зъ Кросъ Форксъ, Па.

Велике нещасте спôткало тутъ Петра Бѣдника родомъ зъ Мшаннои, пов. Коросно, въ Галичинѣ. Дня 2-го Октобра ишовъ за трекою B. & Ch. R. R. и на мостѣ захопивъ его тренъ та забивъ на мѣсци, поломавши ему руки, ноги и голову такъ, що и пôзнати его було годѣ. Мавъ лѣтъ 44. Оставивъ въ краю жену и 5 дѣтей. Мы тутъ заложили якъ звѣсно, братство Успенія Пресв Богородицѣ 23-го Авг. и намовляли его до братства, але вôнъ не вступивъ. Братя, вступайте до братства и до Союза. Не легковажѣть собѣ вашого житя и добра вашихъ родинъ.

Теод. Панцьо.

Зъ Carnegie, Pa.

Въ 39-ôмъ числѣ свого орґану выразивъ ся о. Обушкевичъ противъ американьского церковного спѣву и американьскихъ дякôвъ. То чи то такъ красно, о. Обушкевичъ все понижати? То тôлько Вашй Борухи добрй? Але якось перше якъ васъ тутъ не було, и тыхъ дякôвъ, котрыхъ вы такъ выхваляете (а всѣхъ другихъ потупляете), то Русины лѣпше собѣ жили въ згодѣ и будовали церкви и хвалили Господа Бога своимъ спѣвомъ, якъ знали.

Ажь о. Обуш. зачинае теперь выдумовати не знати що. Хотѣвъ бы мати якйсь высокй хоральнй спѣвы а тутъ до чого ся возьме то нѣчому кôнця невыведе. Я бы радивъ о. Обушкевичови, щобы собѣ побудовавъ катедру и тамъ спровадивъ тыхъ дякôвъ, котрыхъ выхваляе и тамъ разомъ зъ ними спѣвавъ.

Такій великій подвижникъ. о. Обушк. а въ Карнеґі що доброго зробивъ? Щось розпочавъ а теперь парохіяне зôстали якъ голый въ терню на посмѣховиско людске. Не штука о. Обуш. видѣти чуже пôдъ лѣсомъ. Треба видѣти и свое пôдъ носомъ а передовсѣмъ нѣкого не ображати. Вы тôлько любите другимъ науку давати и парташкувати за долярами. То всьо.

А. Д.

Зъ Hazleton, Pa.

Дня 11 Октобра на мітинґу бр. Арх. Михаила приступило до насъ шѣстьохъ новыхъ членôвъ о котрыхъ мы анѣ не сподѣвали ся. Ихъ имена суть: Игн. Шабатура, Йос. Сусѣдка, Мик. Пришь, Ив. Купарь, Ант. Улянъ и Ив. Маковякъ. Дорогй братя! Заразъ пôзнати хто е честный, порядный Русинъ а хто нѣ. Порядный Русинъ все свого ся тримае и не лѣзе межи чужихъ. А планный Русинъ, або якъ называють хрунь, тôлько тогды добрый, коли на него бѣда, коли потрѣбуе помочи, а коли поросте троха въ пѣре, ого, вже за ничь мае Руснака. Єсть тутъ деякй Русины, що не розумѣють еще того добре и вѣрять такимъ, котрй удають, що душу дали бы за Русина, але въ серци думають собѣ инакше. Але я думаю, що и они незадовго прозрять и побачать хто имъ брат а хто сватъ. Поставили церковь на № 3 за свои тяжко запрацьованй грошѣ а для кого? Чи знаете крайне, що тую церковь давъ оденъ чоловѣкъ заинтабульовати на себе и на свою жѣнку? А вашй грошѣ де? Давайте ще больше грошей, бо вôнъ вамъ церковь спродасть. А знаете хто есть той чоловѣкъ? Вôнъ не бувъ перше Руснакомъ ажь пôзнѣйше приставъ на руске тай вопхавъ ся межи васъ а высте ему таку власть дали!

Перестерѣгаю васъ братя краяне, щобысьте не давали своихъ тяжко запрацьованыхъ центôвъ на вѣтеръ, але злучѣмъ ся въ едно и пристаньте до нашои орґанізаціи до Р. Н. Союза въ Гейзелтонъ, Па. и зробимо еднôсть мѣжь собою. Сего мѣсяця принимаемо до Союза безъ вступного. Хто бы хотѣвъ пристати до насъ нехай спѣшить чимъскорше а приймемо васъ безъ мітинґу а заплатите тôлько $1.50. На другій мѣсяць буде дорозше. До Союза можете записати такожь вашй жены и дѣти. Сподѣю ся, що всѣ станете такими Русинами якъ и тй 6, що до насъ приступили та прійдете до насъ и злучимо ся разомъ. А до такого „консистору“, щобысьте не належали, бо будуть ся зъ васъ люде смѣяти.

Т. Поливка.

Зъ Northampton, Pa.

Дня 17-го Октобра о 10-ôй рано вôтворили ся дверѣ въ баксѣ, що ся „гайсувала“ зъ камѣнемъ до горы. Камѣне зачало ся зъ баксы сипати и двохъ хлопôвъ убило на смѣрть а двохъ тяжко покалѣчило. Убило Гриця Щѣпку зъ Бурдулякôвъ, пов. Броды и Асаф. Ґузія зъ Щавного, пов. Сянокъ. Се дѣялось въ каменоломѣ въ старôмъ млынѣ на Siegfried. Грицъ Щѣпка бувъ самотный. Небôщикъ не належавъ нѣ до братства нѣ до Союза. Не було за що его похоронити. Компанія дала 30 дол. на похоронъ а решту мусѣли зложити краяны. Ажь сумъ було дивитись на сей бѣдный похоронъ, що анѣ баксы на трумнѣ не було. Асафатови Ґузому камѣне розбило голову такъ, що ажь мозокъ выйшовъ на верхъ. Мучивъ ся бѣдачисько вôдъ 10-ои рано ажь до 8-ои годины вечеръ. Вôнъ бувъ вже чоловѣкъ старшій. Зôставивъ въ краю жену и дѣти. Въ Америцѣ бувъ вже третый разъ, хотѣвъ заощадити якій грôшь та вернути до краю, але сталось инакше. Вôнъ такожь не належавъ нѣ до братства нѣ до Союза, але похоронъ, що вôдбувъ ся 19 с. м. бувъ красный, бо занялись нимъ его краяны Ник. Олекса, Кость Гришко и Ник. Кравчишинъ, за що належить ся имъ похвала. На похоронѣ було много людей а такожь досыть краянôвъ зъ Маганой Плейнъ. Чоловѣкъ се бувъ чесный, але до братства нѣ до Союза такожь не належавъ. Недавно знову тому потоположило тутъ камѣне нашого колектора дуже порядного чоловѣка Данька Онушканича зъ Orruroad, родомъ зъ Рипидѣ, пов. Сянокъ та Ник. Трухана також зъ Рипидѣ.

Братя Русины Американьскй, а особливо вы Нортгамптоньскй берѣть собѣ науку зъ нихъ нещасныхъ выпадкôвъ, бо що днесь одному то може завтра статись другому. Чижь на вашихъ плейзахъ нема братства, нема Союза? Тожь горнѣть ся до братства и до Союза, щобы, коли борони Боже, прийде на васъ нещасте краяны на васъ не нарѣкали тай щобы якась бôльша памятка по васъ зôстала якъ голй горбы на цминтари, далеко вôдъ рôдного краю на чужинѣ.

Мих. Дода.

Зъ St. Louis, Mo.

Дня 10. с. м. вôдбувъ ся у насъ баль брацтва св. Арх. Михаила на доходъ церкви. Баль удавъ ся дуже добре пôдъ кождымъ взглядомъ, бо помимо що було на нѣмъ богато людей, забавляли ся всѣ дуже красно ажь до рана, але нѣхто нѣкого не бачивъ пяного, анѣ нѣхто нѣкого не обидивъ. Тутешнй Русины не сварять ся якъ другй за Росію та за Украину лише всѣ кажуть, що они Русинами та що такими хочуть бути и на дальше. Бѣда тому, котрый бы тутъ схотѣвъ змѣнити свою народнôсть або вѣру. Тутъ нѣхто непрозывае другого: „ты москаль, кацапъ, мадяръ, украинець“, а всѣ творять одну велику руску родину. Вôдъ коли прибувъ тутъ о. Чаплиньскій то всѣ старають ся разомъ, щобы якъ найскорше побудовати церковь и е надѣя, що до сего дôпнуть скоро, бо доброи волѣ и охоты до жертвъ е досыть и коли прійде вôдповѣдна хвиля жертвы посиплять ся обильно. Якъ справою церкви суть интересованй, видко хотьбы изъ балю, котрый выпавъ якъ жаденъ иншій, бо доходъ выказавъ понадъ $200. чистого зыску. Теперь е думка засновати тутъ читальню и давати представленя та забавы на доходъ церкви. Такъ само о. Чап. зачавъ учити що суботы по руски дѣти, а пôзнѣйше буде учити и старшихъ. Словомъ Русины тутешнй тримають ся добре, лише кобы такъ дальше було.

Йосифъ Аерсъ.

Зъ Реймі, Па.

Въ день Покрова Пресв. Богородицѣ (14 Окт.) вôдбуло ся у насъ, посвячене иконостаса, кивота, фелона, креста, патерицѣ и рускои фаны, якй то послѣднй рѣчи насѣли зъ краю въ день передъ посвяченемъ. Хочь бувъ се робочій день, такъ при сприяючôй погодѣ зôйшлось на се торжество зъ близшихъ и дальшихъ плейзôвъ (були ажь зъ Windber!) велике число народа. Мѣсцевй и сусѣднй брацтва ставили ся „in corpore“ и справдѣ могло насититись око видомъ тыхъ прекрасныхъ заставъ, шапокъ, вôдзнакъ та кокардъ на грудяхъ поодинокихъ Сполковянъ... Певно, що такого здвигу народа, якій бувъ на посвяченю, Реймі, вôдъ коли истнуе, еще не бачило.

Попередъ всего належить пôднести, що иконостасъ и взагалѣ всѣ рѣчи, що посвячувались на Покровъ Пресв. Богородицѣ, справлено до рамейскои церкви за старанемъ о. Цмайла Кульчицкого, теперѣшного духовника въ Mc-Keesport, котрый душпастрювавъ въ Рамей 17 мѣсяцѣвъ и въ тôмъ часѣ не мало вложивъ труду для добра парохіи; технічну-жь роботу коло иконостаса выкôнчивъ рѣзбарь Иванъ Захаріяшь зъ Барнесборо и треба сказати, що парафіяне роботою згаданого рѣзбаря зовсѣмъ вдоволенй. — Кромѣ сего въ тôмъ роцѣ продовжено церковь на 4 ярды; выбудувано на церквѣ турню, де помѣщенй дзвоны; добудовано бабинець, словомъ, церковь зовсѣмъ вôдновлено, и певно що на цѣле Реймі являесь теперь руска церковь найкрасшою будовою. Додамъ еще, що роботы коло церкви пôдняли сь таки мѣсцевй рускй майстры и вывязали ся зъ свого завданя зовсѣмъ добре.

И пôйшли функціи духовнй своимъ порядкомъ, а справлявъ ихъ о. Констанкевичъ зъ Shamokin, въ асистенціи оо. Стефановича зъ Pittsburg'а и Цмайла Кульчицкого зъ Mc-Keesport-у. По посвяченю иконостаса выголосивъ проповѣдь о. Констанкевичъ. Вказавши на вагу и значѣне церкви въ житю руского народа взагалѣ, а въ Америцѣ въ особенности, загрѣвъ мѣжь иньшимъ о. проповѣдникъ присутныхъ вѣрныхъ до ревного и непохитного исповѣданя святои вѣры своихъ предкôвъ-батькôвъ, на свобôднôй земли американьскôй а слова его горячй, щирй, повнй чутя приковували увагу, зворушували серця, выкликували слезы въ очахъ слухачѣвъ...

Вôдтакъ наступило посвячене рускои фаны, а при тôй будь-що-будь рѣдкôй способности на американьскôй земли, выголосивъ проповѣдь о. Стефановичъ зъ Pittsburg-а. — Коли попередна проповѣдь грѣла и ободряла вѣрныхъ, то проповѣдь о. Стефановича вливала вѣру, огонь, розпламенювала серця присутныхъ; проповѣдь була голошена зъ такимъ запаломъ, зъ такимъ патріотичнымъ чутемъ, зъ такъ переконуючою силою, що й найбайдужнѣйше, найзимнѣйше серце мусѣло розпалитись жаромъ; тымъ то и не диво, що зъ надмѣру пôднеслыхъ, высокихъ чувствъ, зъ жалю чи радости котились горохомъ щирй, горячй слезы по лицяхъ всѣхъ, а всѣхъ присутныхъ.

И начавъ ся вôдтакъ процесіональный обходъ довкола церкви и мѣжь хоругвами церковными, мѣжь американьскими заставами брацтвъ та сполкôвъ пишалась вже и синьожовта фана руска...

Честь вамъ и дяка нехай буде, Всеч. Отцѣ духовнй, за Вашй труды, якй Вы понесли для возвеличеня нашого свята; Господь Богъ най вамъ за се стократно надгородить; честь вамъ и дяка о. Кульчицкій зъ Mc-Keesport-у, що за такъ короткій часъ вашого ревного душпастырованя въ Реймі зôбрали вы и заощадили потрѣбнй фонды на обнову церкви. Побуть яко душпастыря вашь въ Реймі заховаесь на довго въ памяти и въ серцяхъ Рамейскихъ Русинôвъ.

Честь и дяка хвальной Редакціи „Свободы“, що прислала привѣтну телеґраму на наше свято.

Честь и дяка о. Пôдгорецкому зъ Jersey City, що приславъ телеґраму: „Зъ нагоды свята желаю дальшого розвою. Честь рамейскôй патріотичнôй громадѣ! Поздоровляю всѣхъ участникôвъ“.

Честь и дяка Союзови въ Jersey City за телеґраму: „Слава рамейскимъ Русинамъ! Въ церквѣ наша ограда. Ваше нынѣшне торжество най буде взôрцемъ до просвѣты для всеи американьскои Руси. На бôкъ партіи; въ злуцѣ сила! Мы духомъ зъ Вами!“

Честь и дяка Союзовому клюбови Чотирохъ Михайлôвъ въ Jersey City, котрого именемъ приславъ предсѣдатель Дмитро Ванько таку телеґраму: „Желаемо, щобы Ваша парафія стала розсадникомъ рускои народнои идеи на сотки миль навколо; Честь парафіянамъ!“.

Честь и дяка всѣмъ хвальнымъ брацтвамъ та Сполкамъ, що взяли участь въ нашихъ торжествахъ: якъ и не менше тымъ, що не могучи взяти участи въ нашôмъ святѣ, прислали свои лепты-жертвы на нашъ храмъ божій.

Честь и дяка тымъ Русинамъ, що прибули зъ далекихъ плейзôвъ на наше торжество.

Вкôнци честь и слава рамейскимъ Русинамъ, що умѣли устроити такъ велике свято.

И розпочавъ ся вôдтакъ въ сполковôй гали баль, де свои та чужй забавлялись тихо и мирно генъ-генъ въ нôчь.

Цѣле торжество посвяченя выпало загаломъ добре, а запишесь воно милою згадкою въ памяти всѣхъ участникôвъ на довгй, довгй лѣта.

П—нъ.

— Вп. членамъ товариства »Зорѣ« въ New York-у и жертводателямъ Рогатиньскои Бурсы подаю свою сталу адресу:

G. Pidsadoczny
Box 19, Jersey City, N. J.

ЄСЛИ на якôмъ плейзѣ е васъ лишь 5 Русинôвъ а хотѣли бысте приступити до Союза, то заложѣть собѣ маленьке братство и напишѣть про се головному секретарови S. Jadlowsky, Box 76, Jersey City, N. J. а вôнъ вамъ дасть близшй поясненя и пришле потрѣбнй рѣчи.

„SVOBODA“
(LIBERTY.)
The Little Russian Weekly, published every Thursday at 209–211 Linden Str., Scranton, Pa.

JNO J. ARDAN, Publisher and Editor.

Terms: Two Dollars a year.

Established 1893.

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter July 16, 1903 at the post office at Scranton, Pa., under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода“

часопись для руского народа въ Америцѣ и орґанъ „Р. Н. Союза“, выходить що тыждня въ Четверъ и коштує:

Въ Америцѣ на рôкъ $2.00
До старого краю на рôкъ $2.00
Въ Америцѣ на пôвъ року $1.00
До старого краю на пôвъ року ... $1.00

Оплачувати ґазету треба все-гда зъ горы (напередъ).

Грошѣ треба посылати въ реджістрованôмъ листѣ, або черезъ експресовый, або почтовый money order (мони ордеръ). Money order, то є карточку, котру дôстанете вôдъ почтара або аґента на експресовôмъ офисѣ, пôшлѣть намъ, бо безъ того мы не годнѝ грошей дôстати.

Адресъ:
„SVOBODA“
Box 353,
SCRANTON, PA.

Новый телефонъ Нумеръ 787

Хто хоче, щобы его адресъ змѣнити, мусить подати намъ, кромѣ нового, такожь свôй старый адресъ.

Безъименныхъ дописей не принимаемо.

Хто хоче, щобы те, що напише, было друковане въ „Свободѣ“ въ Четверъ, мусить прислати рукопись до Скрентонъ найдальше въ Суботу вечеръ.

Поодинокѝ числа „Свободы“ можна купити у:
A. Wasserman,
29. Clinton Str., New York, N. Y.

Вѣче! Вѣче!

Вôдозва

до всѣхъ рускихъ священикôвъ, рускихъ парохій та рускихъ братствъ въ Америцѣ!

Всечестнѣйшій Отцѣ и весь рускій Народе!

Отсимъ маемо честь просити всѣхъ щирыхъ Русинôвъ на

ВСЕНАРОДНЕ ВѢЧЕ,

котре вôдбуде ся дня 26 Листопада 1903 на Thanksgiving Day въ Mac'Cann's гали на улици North Broadway въ Yonkers, N. Y. зъ слѣдуючимъ порядкомъ дневнымъ:

1. Соборна Служба Божа о год. 8. рано въ церквѣ св. Арх. Михаила на Chestnut str.
2. Отворене вѣча о 9½ въ высше згаданôй гали.
3. Справы церковнѝ: Справа Епіскопа.
4. Справы шкôльнѝ.
5. Справы економічнѝ.
6. Народна орґанізація и народный фондъ.

Прибувайте всѣ численно — а певно удасть ся намъ неодну справу залагодити.

Особныхъ запрошень на се вѣче нѣкому не высылаесь.

ВѢЧЕВЫЙ КОМІТЕТЪ.

Вѣче! Вѣче!

Гадки на вѣче въ YONKERS, N. Y.

(26 Листопада 1903.)

Вѣче, котре мае вôдбути ся въ Yonkers, N. Y. въ слѣдуючôмъ мѣсяци, мае головно на цѣли показати народови дорогу, котрою ему ступати належить до поступу и добробыту.

Вѣче буде занимати ся всѣми жизненными справами, котрыми, на жаль, мало хто интересує ся. Щобы збудити загальне заинтересоване, подаемо оттутъ кôлька гадокъ, котрѝ може кому придадуть ся.

I

Нарôдъ — суспôльна сила.

Помѣжь народами, якѝ замешкують Америку, мабуть послѣдне мѣсце занимають Русины. Ихъ кольоніи поросkиданѝ, платня ихъ невелика, навѣть имя ихъ мало знане.

Чи такъ дальше може бути?

Коли застановляемо ся надъ тымъ пытанемъ, не вôдъ рѣчи буде, вказати на сей фактъ, що Русины, якъ частина населеня Сполученыхъ Державъ, тежь творять якійсь поступъ, котрый бачимо на рôжныхъ поляхъ: на поли церковнôмъ бачимо збôльшаюче ся число церковь и священикôвъ, на поли просвѣты бачимо кôлька а може и кôльканайцять тысячь дѣтей, котрѝ ходять до публичныхъ англійскихъ шкôлъ, на поли економічнôмъ бачимо кôльканайцять, а може и бôльше, тысячь рускихъ робôтникôвъ членами робôтничихъ юній, на поли народнôмъ бачимо выразно, що число свѣдомыхъ Русинôвъ, котрѝ себе уважають за осôбный нарôдъ, росте безпрерывно.

Чи нема поступу? Чи нема розвою?

Є поступъ, и є розвôй, але той поступъ та розвôй дѣе ся майже безъ участи зô стороны рускихъ людей.

Тутъ и тамъ мы бачимо нове жите, але, мусимо признати, жите се зростае головно завдяки могучôй американьскôй цівілізаціи. Пôдъ еи вплывомъ родичѣ Русины посылають до шкôлъ своихъ дѣтей, пôдъ еи вплывомъ рускѝ робôтники стають до юній, и домагають ся лѣпшои платнѣ и коротшого дня робочого, пôдъ еи вплывомъ многѝ нашѝ люди стають чемнѣйшими, опрятнѣйшими, а навѣть приязнѣйшими.

Але дежь ту наша власна народна сила? Але дежь ту поступъ, котрый бы повставъ завдяки нашôй же власнôй цівілізаційнôй роботѣ?

А зъ другои стороны: Яка корысть зъ тои всеи цівілізаційнои роботы Американцѣвъ мѣжь Русинами, для насъ Русинôвъ, якъ народу?

Чи може власне завдяки тымъ американьскимъ вплывамъ мы не стаемо бôльше обôвязаными на себе, якъ на рускій нарôдъ? Чи власне завдяки тымъ вплывамъ не холоне въ насъ почуте своеи народности, почуте належности до руского народу?

А если такъ, то чому такъ дѣе ся?

Причина есть одна: Такъ дѣе ся тому, що Русины въ Америцѣ не представляють собою жадноѝ суспôльнои силы. Поступъ, якій безпрерывно йде, дѣе ся помимо Русинôвъ, а навѣть помимо ихъ волѣ.

Нарôдъ рускій не есть суспôльною силою.

Нарôдъ рускій творить тôлько поступъ черезъ наслѣдоване Американцѣвъ, навѣть черезъ наслѣдоване менче поступовыхъ народôвъ.

Нарôдъ рускій за мало мае вѣры въ себе, за мало вѣры въ другихъ людей, за мало горячои вѣры у живого Бога.

Нарôдъ рускій може бути суспôльною силою въ Америцѣ ажь тогды, коли увесь запалить ся до свѣтла, науки, Христовои правды и любови.

Вѣче мае на цѣли дати товчокъ до ширшого житя.

Павло Тимкевичъ.

Римъ а греко-католицке епископство въ Америцѣ.

Американьскѝ греко-католики вже неразъ пôдносили справу утвореня греко-католицкого епископства въ Америцѣ.

Позаякъ побôчь Хорватôвъ, Сирійцѣвъ, Сицилійцѣвъ и другихъ — Русины становлять головну силу греко-католикôвъ въ Новôмъ Свѣтѣ — то очевидно що передовсѣмъ Русины старали ся о греко-католицке епископство.

Старали ся и старають сю уживаючи до сего рôжныхъ средствъ а и теперь ще не покидають гадки, що Римъ таки конець кôнцемъ поводуючи ся справедливостію признае имъ ихъ право.

Не хочемо випереджувати выпадкôвъ, анѣ пророкувати якими наслѣдками увѣнчають ся усѣ тѝ стараня, однакъ зъ обовязку свого мусимо подати до публичнои вѣдомости голосы дотикаючѝ сеи справы а походячѝ зô стороны орґанôвъ римо-католицкои церкви въ Америцѣ.

Найповажнѣйшій и найбôльше авторітетивный католицкій мѣсячникъ якій выходить въ Америцѣ е „The Ecclesiastical Review“. Єго выдають cum approbatione superioum и на него покликувавъ ся бискупъ Гобанъ въ часѣ Олифантского процесу а также судія Едвардсъ въ своѣй опініи.

Въ мѣсячнику тôмъ (книжка за Октоберъ 1903) е статя про американьскихъ епископôвъ и польскихъ католикôвъ. Обговорюючи поѣздку польскои депутаціи до Риму, котрои задачею було постаратись о утворене кôлькохъ польскихъ епископствъ въ діецезіяхъ, въ котрыхъ мають перевагу Поляки-католики — „Eccl. Review“ каже зъ горы, що такѝ бажаня полякôвъ не могуть бути заспокоенѝ. „Вправдѣ такѝ діецезіи дѣйстно истнують въ декотрыхъ краяхъ Австріи и Всхôдныхъ церквахъ“ пише „Eccles. Review“, однакъ они були головно выплывомъ політичного розвитку въ часѣ, коли церковь католицка не мала ще досить свобôдной руки, щобы встримати роздѣлъ безъ утвореня ще бôльшого лиха та втратъ для вѣры въ дотичныхъ сторонахъ. Въ Сполученыхъ Державахъ можна слушно надѣятись, що всѣ народности злѣють ся разомъ. Нашѝ політичнѝ вôдносины суть радше прихильнѝ сему якъ ворожѝ. Єсли теперѣшный надмѣрный приплывъ польскихъ и другихъ славяньскихъ католикôвъ робить конечнымъ утворене релігійнои адміністраціи для захованя вѣры сихъ еміґрантôвъ и ихъ другого поколѣня, то важимо ся пророкувати, що такій станъ рѣчей ледви чи буде истнувати поза теперѣшне столѣте“.

„Кромѣ рôжниць въ мѣсцевыхъ вôдносинахъ помѣжъ Старымъ Свѣтомъ а Новымъ, котрый пôддае радше гадку едности релігійныхъ интересôвъ якъ ихъ роздѣлу, въ церкви истнують позитивнѝ законы противъ системы подвôйнои або независимои адміністраціи въ тôй самôй мѣсцевости.“

„Кôлька лѣтъ тому назадъ, коли передъ Святѣйшій Престолъ прійшла справа Греко-католикôвъ въ Сполученыхъ Державахъ, котрыхъ положене здае ся особливо вымагати осôбнои епископскои адміністраціи, подôбне жадане було поставлене о утворене епископствъ выключно грецкого обряду, котрыми заряджувалибы Ординаріи стоячѝ на рôвнѣ зъ латиньскими ерархами тихъ самихъ мѣсцевостей. Римъ вôдкинувъ жадане покликуючись на каноны Латераньского Собора, котрѝ звучать: „Заказуемо цѣлковито, щобы тая сама діецезія мала рôжныхъ настоятелѣвъ, такъ якъ одно и те саме тѣло рôжнѝ головы, подôбно до чудовища“. (Соборъ Лат. IV. Канонъ IX). Вмѣсто твореня осôбныхъ епархій на чисто народнôй пôдставѣ, Римъ радивъ, щобы епископы реґулярно поставленѝ именували вікаріѣвъ, котрѝ, будучи познакомленѝ зъ языкомъ и спеціяльными звычаями людей осôбнои народности, малибъ ними управляти, але пôдъ юрисдикціею мѣсцевого Ординарія. Сей методъ годить ся цѣлковито зъ правами церкви установлеными на четвертôмъ Латераньскôмъ соборѣ, на котрôмъ рѣшено, що, если въ наслѣдокъ высше згаданыхъ причинъ (с. е. рôжниць народности або обряду) булабы сего конечна потреба, то мѣсцевый епископъ мае установити католицкого вікарія настоятелемъ надъ сими народностями, котрый мае ему бути вô всѣмъ послушный и пôдлеглый“.

Такъ пише „The Ecclesiastical Review.“

Недавно знову тому (Септембра 23, 1903) писавъ зъ Риму кардиналъ Алойзій Macchi въ католицкôй часописи „The New York Freeman's Journal“ (листъ бувъ друкованый Окт. 10, 1903) ось що: „Передовсѣмъ Святѣйшій Отець бажае, щобы католики рôжныхъ народностей въ Сполученыхъ Державахъ творили одну цѣлôсть, безъ огляду на краѣ, зъ котрыхъ они первѣстно прийшли“.

Говорячи про поѣздку польскои депутаціи до Риму пише кардиналъ такъ: „Они (депутаты) булибъ лѣпше не завдавали собѣ працѣ. Рѣшене буде выдане противъ нихъ“. Значить противъ утвореня польск. епископства.

Зъ повысшихъ голосôвъ выходилобъ, що справа греко-католицкого епископства въ Америцѣ вже давно запечатана та, що теперѣшный Папа также є за тымъ, щобы всѣ тутешнѝ католики творили одну цѣлôсть — а тымъ самымъ є противъ утвореня гр. кат. епископства.

Про те все повиннѝ знати всѣ кому лежить на серци утворене гр. кат. епископства въ Америцѣ.

Впрочѣмъ часы и погляды змѣняють ся а „толкущему отверзеть ся“...

(84)

Листъ изъ старого краю.

На львôвськôмъ університетѣ таки нема спокою и мабуть не заразъ вôнъ буде. Польській шовіністичный сенатъ завзявъ ся за всяку цѣну знищити утраквістичный (польсько-руській) характеръ тои институціи, а надати ѣй характеръ чисто польській. Коли пôсля сецесіи студенты-Русины передъ рокомъ повернули були до Львова, почато спершу зъ ними лаґôднѣйше обходити ся, позволено имъ пр. выповнювати вписовѝ формулярѣ по руськи и т. п. — все те длятого, абы зъ початку не выкликати огôрченя. Але незабаромъ університетськѝ власти показали знову роги. Иммактрикуляція вôдбувала ся лише по польськи, на другій курсъ (т. е. на веснѣ с. р.) вписовыхъ формулярôвъ, выповненыхъ по руськи, вже не пріймали, а на конець, якъ-бы нарочно хотячи показати студентамъ-Русинамъ, що на нихъ не звертаеть ся уваги, выбрано ректоромъ на бѣжучій рôкъ професора теольоґіи ксьондза Фіялка, котрый пôдчасъ сецесіи вôдôгравъ одну зъ перших роль, давши себе пôзнати завзятымъ ворогомъ руськости. Оттакъ закôнчивъ ся минувшій шкôльный рôкъ.

Очевидно, що теперѣшный шкôльный рôкъ серед такихъ обставинъ не мôгъ зачати ся спокôйно. Студенты-Русины не могли поминути мовчки факту, що ректоромъ університета есть такій ворогъ руськости, а мусѣли якось вôдповѣсти на ту провокацію зô стороны університетськихъ властій. Въ тôй цѣли внесли вони до сенату просьбу о дозволъ вôдбути на університетѣ вѣче въ тôй справѣ, але сенатъ на вѣче позволивъ. Тодѣ скликали вони довѣрочнѝ зборы, на котрыхъ ухвалено выслати до сенату таку заяву:

„Высокій Сенате! Стоячи передъ актомъ отвореня року шкôльного 1903/4 на львôвськôмъ університетѣ нововыбранымъ ректоромъ, украинська академічна молодѣжь львôвського університета, зôбрана на зборахъ д. 9. жовтня 1903 р. рѣшае слѣдуюче: 1) Украинська академічна молодѣжь львôвського університета вважае выбôръ кс. Фіялка ректоромъ найвысшою еи провокациею та обидою, вымѣреною проти неи нарочно та зъ розмысломъ зô стороны збору професорôвъ львôвського університета; 2) зъ огляду на се рѣшучо протестуе противъ сего выбору, яко насильно накиненого зъ подоптанемъ еи національного та людського достоинства; 3) домагаеть ся уступленя нововыбраного ректора.“

Отсю заяву занесло двохъ студентôвъ пôдчасъ отвореня шкôльного року (инавґураціи) 10. с. м. до сенату на руки секретаря. Треба зазначити, що таке становище руськихъ студентôвъ дуже помѣшало Полякамъ ихъ пляны. Вони рахували, що руськѝ студенты прійдуть демонструвати на університетъ пôдчасъ инавґураціи, старати-муть ся недопустити ректора до слова, и вже заздалегôдь приготовили поліцію и тайныхъ аґентôвъ поліційныхъ, котрѝ пильнували університета, але даромъ, бо не було для нихъ тамъ нѣякои роботы; зъ руськихъ студентôвъ на инавґурацію нѣхто не прійшовъ. Крôмъ того на инавґурацію були запрошенѝ польськѝ соймовѝ послы, абы подивити ся власными очима, якѝ то „дикуны“ — тѝ Русины, та абы знали, якъ голосувати въ соймѣ въ справѣ заложеня руськои ґімназіи въ Станиславовѣ; але также тѝ панове не мали що видѣти...

Загаломъ зъ новымъ шкôльнымъ рокомъ провокують Русинôвъ дальше. Такъ пр. не хотять пріймати вписовыхъ формулярôвъ, выповненыхъ по руськи и каждого поучують, що урядовою мовою на університетѣ есть мова польська, а навѣть польщать назвиска (пр. Лозинській—Łozynśkyj на Łoziński) и нѣ-за-що въ свѣтѣ не хотять назвиска вписати такъ, якъ воно звучить по руськи, чого не роблять Поляки навѣть на корѣнно польськôмъ краковськôмъ університетѣ. Що зъ тои провокаціи выйде далѣ? — побачимо...

Польська преса зъ выѣмкомъ кôлькохъ по-

уповыхъ або соціялістичныхъ газетъ доказуе теперь всѣми способами, що абсолютно не треба закладати руськихъ гімназій, бо тамъ выховують ся ворожй Полякамъ люде. Та кобы се доказуване было розумне, чесне, поперте правдивыми доказами, то нехай-бы ще тамъ, — хочь и тодѣ годѣ на него звертати увагу, божь руськй гімназіи е для Русинôвъ, а що Поляки такъ негарно записали ся въ исторіи Русинôвъ, сему чейже вони самй винни, а Русинамъ годѣ любити того, хто ихъ давивъ и давить! — Але бо те уѣдане оперте лише або на пôдлыхъ доносахъ або на брехни, а переповнене такою скаженною на Русинôвъ, що вже щось бôльше навѣть выдумати годѣ. Польскимъ газетамъ помагае московфільскій „Галичанинъ“: Всѣ вони, бачите, хотять такъ вплинути на поймовыхъ пословъ, абы справа заложеня руськои гімназіи перепала. Якъ воно буде, побачимо, але „хто сѣе вѣтеръ, збирати-ме бурю“! Се повинні затямити собѣ Поляки, а Русины повинні готовитись до тои бурѣ, бо поки не прочистимо напои землѣ вôдъ того шовіністичного та русиноѣдного воздуха, доти годѣ народови розвивати ся!..

13. жовтня 1903. М. Л.

Читайте и судѣть.

Стара то вже пословиця, що Русина той не вдре хто не хоче. Отъ подивѣмъ ся близше на Американьску Русь. Куда бысь не зайшовъ, всюда увидишь нашого Русина найбѣднѣйшого. Чомужь оно такъ и яка причина тому? Може вже не одень зъ насъ роздумовавъ надъ тимъ, але щожь и того, подумавъ тай забувъ, а Русинъ якій бувъ такій и есть. Щобы тая думка а властиво питане, чому мы такъ бѣднй и низко стоимо не умерла и мы зъ нею, тому хочу дещо вамъ, дорогй братя, пригадати. Перша вôдповѣдь на повысшй питаня есть бракъ просвѣты и едности межь нами и се есть пôсля моеи гадки найголовнѣйша причина нашои бѣдноты. Хто хоче бути сильнымъ и богатымъ, той мусить бути мудрымъ и мати за собою силу а передовсѣмъ мусить ся еднати зъ другимъ. А чи мы такъ робимо? Вôдповѣдь легка скоро подивимось на нашй орґанізаціи, бо тутъ въ тихъ орґанізаціяхъ мае полягати наша сила. Насъ Русинôвъ въ Америцѣ числять кôлькасотъ тысячь народа а въ тихъ орґанізаціяхъ, котрй теперь истнують въ Америцѣ, не маю, чи знайде ся якихъ 20 тысячь. А дежъ решта? Решта спить сномъ блаженныхъ и думають чому они такй бѣдни. Такимъ поступованемъ не зайдемо нѣгде и мусимо и на дальше бути бѣдными. Проте взываю васъ всѣхъ, котрй спите, вставайте, єднайтесь въ одну родину, приступайте до руськихъ орґанізацій, бо тамъ лежить наша сила и просвѣта. Може котрый скаже, що нема ще якь, не знае якъ, тому я скажу: тôлько охоты и доброи волѣ а способность до того есть не абы яка, бо Р. Н. Союзъ принимае теперь въ Октобрѣ безъ вступного, за 70 цнт. платить 600 доляровъ посмертного и иншй запомоги. Тôлько йди и запиши ся.

С. Ядловскій, гол. секретарь.

ФОНДЪ ЗАПОМОГОВЫЙ

Подаю пôдъ розвагу Русинамъ американьскимъ осью яку гадку. Чи не було бы то добре заложити „Запомоговый Фондъ“, котрый улекшивъ бы еміґрацію нашимъ молодымъ силамъ духовымъ. Є дуже богато молодыхъ хлопцѣвъ, охочихъ та здôбныхъ до працѣ просвѣтнои, котрыхъ до Америки и Канады конечно для нашого народа. Они радо выѣхали бы сюда, щобъ працювати тутъ для добра свого народу, такъ годѣ, матеріяльнй вôдносины не позволяють на се, тому мусять липатись на службѣ у нашихъ власныхъ ворогôвъ. Є много межь народными молодыми професорами и межь гімназіястами, що радо выѣхали бы до Америки. Я думаю такъ про сей „запомоговый фондъ“.

О скôлько знаю вôдносины нашихъ Русинôвъ тутъ за моремъ не тяжко його зложити, божь кождый давъ бы якійсь грошь, наколибъ знавъ сю цѣль. Коли бы була сяка така сума такъ можна бы спровадити декого зъ молодыхъ — чи то зъ учениковъ, чи то зъ професорôвъ. Опôсля можна дати тутъ еще на якійсь часъ пôдмогу, щобы бодай початки анґл. языка навчились — а тодѣ моглибъ забратись до дѣла. Выданй на нихъ грошѣ они могли бы зъ часомъ звернути и въ той спосôбъ той фондъ бувъ бы на всегда помочію для бѣдныхъ. Тутъ маю на думцѣ передовсѣмъ тыхъ уч., що выганяють ихъ зъ школъ за политику и патріотизмъ. Они рвуть ся до працѣ, а ихъ за се карають. Въ Галичинѣ они пропащй, а тутъ за моремъ конечнй — они могутъ богато зробити.

Сихъ кôлька американьскихъ [поповъ Украинцѣвъ за мало для заморськои Руси, а тутъ выхованй та научений, сумнѣваю ся, чи богато хôсна [принесуть для нашого бѣдного народа.

Тарасъ Ферлей.

Пôдъ розвагу Русинамъ-робôтникамъ.

Братя Русины! Горнѣть ся до купки, лучѣть ся разомъ, спомагайте однй другихъ а коли вамъ добре веде ся не забувайте и на тыхъ, що неразъ тяжко бѣдують, бо хочь Америка край богатый то и тутъ досыть народа бѣдуе. Неразъ трафить ся, що чоловѣкъ втратить роботу, або робота иде лихо и треба ити шукати роботы деинде. Але Америка край великій, переѣхати зъ одного плейзу на другій то не то що перейти зъ одного села въ краю до другого. Трены дорогй тай за бо дъ и нôчлѣгъ треба всюды платити. А еще кобы то чоловѣкъ знавъ що тамъ де ѣде достане певно роботу! А то нѣ. Нераз лучае ся, що шукаючи роботы протратить неодень нашъ чоловѣкъ всѣ грошѣ що заробивъ за довгій часъ своею тяжкою працею, особливо коли жонатый и мае родину, бо и трены мусить оплачувати и родину ховати. Чи не можна бы сему зарадити? Я мыслю, що можна, тôлько треба, щобы нашй Русины дбали бôльше не тôлько о себе, але и о другихъ своихъ братôвъ, щобы коли мають добру роботу не вдоволялись тымъ та не сидѣли тихо, але щобы подавали дописи до „Свободы“ опису чи яка у нихъ робота, яка платня и т. д. Тогды люде, що не мають роботы будуть читати тй дописи и будуть стягатись на ихъ плейзъ а не будуть задармо ѣздити по Америцѣ и тратити грошѣ на трены. А тй, що будуть писати дописи зроблять добрый христіяньскій учинокъ а кромѣ того буде имъ веселѣйше жити, коли бôльше Русинôвъ буде мешкати на ихъ плейзѣ. У насъ робота теперь иде лихо.

Йос. Даниловичь.
Box 66, New Derry, Pa.

Що чувати въ свѣтѣ.

Президентъ Рузвельт выдавъ вôдозву, якою скликуе надзвычайну сесію конґресу Сп. Державъ на день 9. листопада с. р. Задачею конґресу пôдчасъ тои сесіи буде полагодити найбôльше пекучй справы. На першôй точцѣ нарадъ стоить потвердженє торговельного договору зъ Кубою, справы филипиньскй, побôльшене фльоты и пр. Міністерство войны зажадае вôдъ конґресу 103 міліонôвъ долярôвъ на будову новыхъ военныхъ кораблѣвъ и привернення кантинъ въ арміи.

Помимо сего, що просвѣта стоить въ Сп. Державахъ дуже высоко, тутешна суспôльность етакъ невдячна, що дуже мало платить народнымъ учителямъ. Въ деякихъ державахъ, якъ Пенсилвенія, Огайо, Ню Йоркъ, Мічіганъ и пр. народный учитель прямо не годенъ выжити зъ своеи платнѣ. Ту лежить причина, що послѣдными часами дае ся вôдчувати недостача учительскихъ силъ въ народныхъ школахъ, а богато старыхъ и спосôбныхъ учителѣвъ покидае свой станъ. Ось и сими днями зрезиґнувало въ Филадельфіи, Па. 30. учителѣвъ. Заявили они передъ шкôльными властями, що бôльше можуть заробити при замѣтаню улиць, чищеню чоботъ для прохожихъ або якою небудь другою працею, чимъ на посадѣ учителя. Насъ нужда спонукує вôдойти — кончить ся заява учителѣвъ — жаль и соромъ, що такъ тяжко працюємо, а годѣ выжити въ той працѣ.

Ну и дѣйсно соромъ, що суспôльность платить бôльше лихому кухареви, возникови або и льокаеви чимъ образованому учителеви. Тажъ народнй учителѣ се именно той чинникъ, котрый веде народъ на дорогу просвѣты и гаразду. Пощожъ платити имъ злымъ за добре?

Мирова комісія въ справѣ управильнення границь Аляски помѣжь Сп. Державами и англійскою Канадою выдала сими днями рѣшене въ хосенъ Сп. Державъ. Комісія, що вже вôдъ кôлькохъ мѣсяцѣвъ радила въ Лондонѣ а складала ся зъ шѣстьохъ членôвъ — трехъ вызначныхъ Американцѣвъ и трехъ Анґлійцѣвъ, признала Сп. Державамъ около 20 тысячь 700 квадратовыхъ миль землѣ и контролю надъ многими затоками вôдъ горы св. Иліи до каналу Портляндъ. Сеся земля, то самй пустарѣ, та за те въ еи нутрѣ криють ся обильнй поклады золота а въ рѣкахъ та озерахъ е безлѣчь цѣнныхъ рыбъ. Американцѣ знають ся на „бизнесахъ“, тожъ нѣчо дивного, що вôдъ 30 лѣтъ розщибали ся, абы не втратити той кусень Аляски. Досить буде замѣтити, що въ 1867. роцѣ вôдкупили они вôдъ Росіи цѣлу Аляску за 7 міліонôвъ 200 тысячь долярôвъ, а вже въ слѣдуючôмъ роцѣ она выплатила ся имъ зъ процентомъ. Ось примѣромъ въ однôмъ лишень роцѣ, тобъ-то въ 1932. выдобули звôдти золота за 33 міліонôвъ 545 тысячь долярôвъ.

Канадійцѣ дуже невдоволенй зъ рѣшеня мировои комісіи. Вырокъ є одначе правосильнымъ, бо на 6. судцѣвъ пôдписало его 4. отже правомъ приписана бôльшость.

Правительство републики Нікараґва намагае ся всѣма силами вплынути на Сп. Державы, щобы они понехали будову каналу черезъ Панаму а замѣсть того, взялись за нікараґваньскій каналъ. Въ тôмъ напрямѣ вôдъ 6. мѣсяцѣвъ веде ся горяча агітація такъ у Вашинґтонѣ якъ и по цѣлыхъ Сп. Державахъ тай то не безъ успѣхôвъ. Якъ звѣсно, въ тôмъ часѣ, коли повстала гадка будувати каналъ черезъ середущо-американьскій Истмусъ, про Панаму не було й бесѣды. Въ проектѣ бувъ нікараґваньскій каналъ, и тодѣ кинули ся американьскй капіталисты купувати землю въ Нікараґвѣ, щобъ опôсля за грубй грошѣ продати еѣ Сп. Державамъ пôдъ будову каналу. Пôдприємцѣ завели ся одначе въ своихъ надѣяхъ, бо порѣшено будувати панамскій каналъ, наслѣдкомъ чого набута ними земля втратила на вартости. Ажь теперь, коли колюмбійскій конґресъ почавъ робити трудности въ удѣленю концесій для Сп. Державъ, тй пôдприємцѣ знову пôднесли голову.

Ихъ пôдмогъ головно мае нікараґваньске правительство завдячувати, що его агітація не е безъ успѣхôвъ. Рѣшаючй круги у Вашинґтонѣ знову заговорили сими днями про нікараґваньскій каналъ, а Нікараґва заименувала навѣть своихъ повновласниковъ, котрй почали вже переправы въ тôмъ дѣлѣ.

Мадяры, домагаючись введеня мадярскои команды въ арміи, поминули сю обставину, що ихъ армія не е мадярскою. Вѣденьска часопись „N. freie Presse“ обчислила, що на 47 угорскихъ полкôвъ пѣхоты мае бути чисто мадярскихъ лише 4. — 14 полкôвъ мае понадъ 50 процентъ Мадярôвъ; 4 полки 50 проц.; въ 5 полкахъ 25 до 40 проц.; 6 полкôвъ 10 до 25 проц., а въ конци въ 4. полкахъ нема анѣ одного Мадяра. Загаломъ беручи, у всѣхъ угорскихъ полкахъ пѣхоты е не цѣлыхъ 43 процентъ Мадярôвъ, а звышъ 57 процентъ належить до иншихъ народностей. Славянъ е у тыхъ полкахъ около 27½ процентъ, Нѣмцѣвъ 16, а Румунôвъ 13 процентъ.

Выходило-бъ зъ того, що попри иншй задушевнй баганя, Мадяры мають також на мѣтѣ прискорити мадяризацію иншихъ народôвъ за посередництвомъ войска. Вже теперь цвите мадяризація въ угорской арміи та очевидно имъ сего за мало.

Пôдъ натискомъ сумежныхъ державъ Туреччина почала вводити въ Македоніи деякй реформы наслѣдкомъ чого и повстанє притихае тамъ чимразъ бôльше. Повстанцѣ грозять вправдѣ, що наколи-бъ султанъ не додержавъ слова, то на веснѣ выбухне повстанє зъ цѣлою силою, та до сего мабуть не прийде. Туреччина, навчена досвѣдомъ, буде спонукана перевести реформы и признати Македонцямъ значнй полекшѣ, бо въ противнôмъ случаю жде еѣ нова халепа, котра може скôнчити ся прогнанемъ Туркôвъ зъ Европы.

Вѣсти про смерть славного вожда македоньскихъ повстанцѣвъ — Бориса Сарафова, не потверджують ся. Гілмі-Паша, ґенеральный инспекторъ турецкои арміи, телеґрафуе зъ Монастыря, що въ борбѣ коло Фльорины погибъ Стефанъ Петровъ, вождь болгарскихъ добровôльцѣвъ, а не Борисъ Сарафовъ.

Французы и Англійцѣ — два найкультурнѣйшй народы свѣта, довершили мудрого дѣла, яке може мати якъ найкрасшй наслѣдки. Именно заключили они минувшого тыжня договôръ, на основѣ котрого всѣ справы и споры межь тыми державами будуть залагоджувати ся черезъ мировй межнародный суды. Вôйна и проливъ крови будуть межь ними выключенй, бо чи-жь лицюе высококультурнымъ народамъ нищити и убивати себе на вôйнѣ? Тажь се варварство, нащадки темныхъ вѣкôвъ.

Договôръ заключено на подôбныхъ условинахъ, якъ межъ Анґлією и Сп. Державами, черезъ пп. Гея и Павнсефота. Справу порѣшено пôдчасъ послѣдной вымѣны візитъ помѣжь королемъ Едвардомъ и президентомъ Любе.

Наколи-бъ прочй державы взяли примѣръ зъ тыхъ двохъ народôвъ, то незабаромъ прийшло бы до загального розоруженя Европы. Тй величезнй сумы грошей, що идуть теперь на вôйско, обернено-бы тодѣ на пôднесене просвѣты и добробыту. А впрочѣмъ, хто знае, чи сей крокъ Анґліи и Франціи не буде починомъ до новои добы въ житю цівілізованыхъ народôвъ?

Мара вôйны на далекôмъ сходѣ розпливае ся поволи и перестае бути грôзною. Послѣднй телеґрамы доносять, що мѣжь Росією и Японією розпочали ся мировй переговоры. Японьскій міністеръ войны, ґенералъ Терерахі-Кі, заявивъ оногды, що Японія бажае гонорового мира, а такъ само мало вôдповѣдае й російске правительство.

Рѣчь очевидна, що суперники боять ся розпочинати борбу, тому ховають пыху за пазуху, а вытягають руки до згоды.

Богато Ирляндцѣвъ (Айришѣвъ) порѣшило вертати изъ Сп. Державъ до Ирляндіи, щобы поселити ся на рôдной земли, котру пôсля недавно ухваленого закона мае вôдкупити правительство вôдъ англійскихъ ландлордôвъ. Обчисляють, що загаломъ поверхъ 2 міліоны Ирляндцѣвъ поверне звôдси до рôдного краю.

Надôслане.

Jersey City, N. J.

„Злодѣеви дай міліоны, онъ красти не перестане“.

Пôдъ такимъ наголовкомъ, розбалакавсь господинъ (?) Я. С. Кода, въ ч. 38. Нюйорскои „казеты“ про свои подвиги, та зъ тимъ усѣмъ зашкандибавъ ажь до New-York-у, до дому розпусты. — По що? Чижь компанія „Правды“ не прийде нѣколи до того переконаня, що если еѣ менаджеры по домахъ роз..... волочать ся то не конечно а навѣть и встыдно голосити свѣтови про свои поступки неморальнй. Рѣчь якъ сонце ясна.

Чоловѣкъ богомôльний знаходить подôбного собѣ въ церкви, піякъ знайде піяка въ корчмѣ, а дописуватель Я. С.К. маючи якйсь зносины зъ высше згадаными домами розпусти, знаходить тамъ не критика про его вôдограну ролю въ Пасейку, а чѣпаесь людей зовсѣмъ спокôйныхъ т. е. „радикальныхъ дячкôвъ“. Єсли у Я. В. К. знаходить ся зеренце якоись чести та пошанованя для чесныхъ та трудолюбивыхъ людей, обовязкомъ его есть вôдкликати пôднесену нимъ обиду на дякôвъ радикальныхъ.

(Радикальный дячокъ.)

Справы „Союза“.

Головный Урядъ „Р. Н. С.“ на роки 1902—1904.

Головный предсѣдатель — о. М. СТЕФАНОВИЧЪ, 619 Carson Str., Pittsburg, Pa.
Головный секретарь — С. ЯДЛОВСКІЙ, Box 76, Jersey City, N.J.
Головный касієръ — АЛЕК. ШАРШОНЬ, 524 Pine & Franklin St. Shamokin, Pa.

Ихъ заступники:
Мѣсто-предсѣдатель.....М. Кравчишинъ NORTHAMPTON, PA.
Заст. секретаря.............Вас. Гришко SCRANTON, PA.
Заст. касієра.....................И. Глова EXCELSIOR, PA.

Радни:
М. Турокъ....................Priceburg, Pa.
Мих. Пачута...............Mt. Carmel, Pa.
Діон. Голодъ........... Jersey City, N. J.
Мих. Грацонь............McKeesport, Pa.
Андрей Добошъ.......... .Lansford, Pa.
Ив. Сабатъ.................Yonkers, N.Y.

Ихъ заступники:
Ал. Горбалъ, Мих. Югасъ, К. Кобанъ, А. Валевскій, Ник. Добровскій.

Контрольна комісія:
о. Н. Пôдгорецкій, box 31, Jersey City, N.J.
К. Кирчôвъ, 140 Essex Str., „ „
Ив. Гардый, Trauger, Pa., Westmorel. Co.

За 70 центовъ на мѣсяць Союзъ платить 600 доларôвъ посмертного за мужа, а 300 доларовъ за жену и другѣ запомоги въ разѣ инныхъ нещасныхъ выпадкôвъ.

Въ Союзѣ можете убеспечити вашѣ дѣти за таншій грошѣ якъ де инде а посмертне за нихъ достанете больше якъ деинде.

Члены „Союза“, котрѣ пишуть самі до Редакціи про змѣну своеи адресы мусять всегда написати до которого вôддѣлу „Союза“ належать и якъ той вôддѣлъ называесь.

До „Союза“ безъ вступного принимае ся въ Октобрѣ новыхъ членôвъ въ вѣцѣ до 35 лѣтъ, а за половину вступного въ вѣцѣ вôдъ 35 до 45 лѣтъ.

Панове мѣсецеві секретарѣ Союза! Просимо Васъ подавати намъ по каждôмъ мітингу адресы новыхъ членôвъ, змѣны членôвъ старыхъ и списъ тыхъ котрымъ треба Свободу застановити

Редакція.

Петро Завада походить зъ Ропицѣ Рускои, пов. Горлицѣ, Галичина. Робить въ майнахъ. Въ Америцѣ вже 11 лѣтъ. Секретаромъ братства и Союза въ Whitney, Pa., вôддѣлъ 35, есть вôдъ 11 Февруара 1901 року.

ПОСМЕРТНІ ВѢСТИ.

✝

Томко Ковальчикъ родомъ зъ Бонцаровы, повѣтъ Грибôвъ, Галичина, членъ Р. Н. Союза въ Шамокинъ, Па. померъ дня 28. Юлія 1903 въ Галичинѣ. До Р. Н. Союза належавъ вôдъ 30. Октобра 1901. р.

Иванъ Семанинкъ, членъ Р. Н. Союза, вôддѣлъ 4 въ Jersey City, N. J. упоковвъ ся дня 20-го Октобра.

Вѣчная память!

Квітъ

на $200.00, словами двѣста доларôвъ, котрѣ я низше пôдписаный Петро Баландовичъ получивъ зъ касы Р. Н. Союза зъ причины утраты ноги.

Carnegie, Pa. 27 го Септембра 1903.

П. Баландовичъ.

Свѣдки: Гнатъ Турко, предс., Арс. Патрошъ, секр., Михайло Сиривъ, Стеф. Серденьскій.

Рухъ въ вôддѣлахъ Р. Н. С.

Оголошене.

Братство св. Илїѣ, вôддѣлъ Р. Н. Союза 28, въ Mahanoy Plane, Pa. принимае новыхъ членôвъ въ Октобру, Новембру и Децембру безъ вступного. Мітинґи вôдбувають ся въ першу недѣлю кождого мѣсяця.

Николай Дембицкій, секретарь.

Братство

Рождества Пресв. Богородицѣ въ Lansford, Pa. принимае новыхъ членôвъ въ Октобру безъ вступного а въ Новембру и Децембру то есть ажъ до Нового Року за пôвъ вступного. Братство наше мае 180 членôвъ, отже тôлько членôвъ якъ мало котре друге. Наше братство належить до Союза. Братя Русины приступайте до нашого братства и до Союза а мы васъ приймемо якъ своихъ во Христѣ братôвъ. Також дѣти свои записуйте до Союза а Р. Н Союзъ танше и лѣпше ихъ забеспечить якъ котра небудь друга асекурація. Найлѣпше буде, если дѣти будуть належати до той самои орґанізаціи, що и ихъ родичѣ а не до чужихъ асекурацій.

Ч-о 04 Сидоръ Скарлошъ. предсѣд., Михаилъ Терепанъ, секретарь.

— Число 85. Андрей Пехъ взявъ переступну листину а М. Конечный вымазаный.

Т. Поливка секретарь.

Нове братство.

Въ New Britain, Conn. завязавъ ся новый М. Р. Союзъ въ присутности о. А. Улицкого. — Славно!

Просимо всѣхъ

мѣсецевыхъ секретарѣвъ Руск. Нар. Союза, щобы намъ прислали чимъ скорше свои фотоґрафіи а також написали якъ котрый довго есть секретаремъ, скôлько мае лѣтъ, звôдки походить и чимъ занимае ся.

Редакція Свободы.

На рôчнôмъ

парафіяльнôмъ мітинґу въ Елмайра Гайтсъ, Н. Й., що вôдбувъ ся 27-го Септембра 1903. выбрано слѣдуючихъ новыхъ урядникôвъ: Мовчанъ Кузма предс., Курила Стеф. заступникъ, Тарбай Ив. касієръ, Панила Дмитро заступникъ, Супереба Иванъ секретарь, Спѣвакъ Петро заступникъ, Тира Фецко и Василь Спѣвакъ — радні. Контрольна комісія: найблизшій священикъ, Петро Спѣвакъ и Фецко Тира. Всѣ листы адресувати на имя секретаря:

Mr John Susherebа, Elmira Heights, N. Y.

Великій Баль

устроює товариство »ЗОРЯ«, вôддѣлъ Р. Н. С. 69, въ New York-у спôльно зъ сестриченымъ брацтвомъ св. Ольги дня 7. Новембра 1903, въ Liberty Hall 257 E. Houston St. New York. Початокъ точно о год. 7. Вступъ вôдъ особы 25 ц. Всѣхъ членôвъ тов. »Зорѣ« якъ також и всѣхъ въ Ню Йорку и на околици мешкаючихъ Русинôвъ запрашае комітетъ балевый.

Ан. Гречухъ предсѣдатель, Ан. Корпанъ касієръ, Ю. Пôдсадочный секретарь.

Баль

на дохôдъ рускои парохіи въ Бофало, Н. Й. вôдбуде ся въ Вôвторокъ дня 24. Новембра 1903 въ гали Марцѣнковского на улици Амгерстъ число 432. Початокъ о 7-ôй вечеръ. Тикетъ 25 центôвъ. Для женщинъ и дѣтей вступъ вôльный. На баль сей запрошуе всѣхъ мѣсцевыхъ и околичныхъ Русинôвъ

Комітетъ Церковный.

П. Коваль предс., Вас. Мельникъ секр., Н. Серединьскій касієръ.

Великій Баль

устроює новозаложене товариство »ЗАПОРОСКА СѢЧЬ« дня 31 жовтня 1903, въ гали пôдъ ч. 255—263 E. Houston St. въ Ню-Йорку. Початокъ о 7-ôй вечеръ.

На баль сей запрошуемо всѣхъ честныхъ Русинôвъ зъ Ню-Йорку и околицѣ. За добру музику и забаву ручить

КОМІТЕТЪ БАЛЕВЫЙ.

Молчко предс., Бѣлобрамъ секр., Волосѣнка касієръ, Титла П. маршалокъ, Яворовскій floor manager, Ханачкôвскій и Волосѣнка до вôдбираня тикетôвъ, Щербатый и Дашкевичъ контрольоры.

Бѣляньскій предсѣдатель.

Игн. Станчакъ и Ив. Данковскій заприсяженѣ колекторы мають право збирати добровôльнѣ жертвы на маючу ся будовати руску церковъ въ CARNEGIE, Pa. Просимо всѣхъ братôвъ Русинôвъ не опустити нашихъ колекторôвъ зъ порожною рукою а Господь Богъ надгородить Васъ за ее сторицею.

Комітетъ церковный:
Ст. Серединьскій, предсѣдатель,
Ив. Адамна, заступникъ,
Ст. Сембратъ, касієръ,
Арс. Патрошъ. секретарь.

Дальшѣ жертвы на руску бурсу въ Новôмъ Санчи, Галичина, зложили слѣдуючѣ:

На имянинахъ Діонизія Голода на руки Дм. Ванька въ Jersey City, N.J.

Юр. Пôдсадочный	1.00
Мих. Сидоръ	1.00
Діон. Голодъ	2.00
Н. Н.	50
Кондр. Сандовичъ	50
Андр. Сандовичъ	25
Сид. Ференцъ	25
Петр. Бабякъ	25
Стеф Яцевичъ	25
Спир. Сѣмковъ	25
Стеф. Калакука	25
В. Васѣчко	25
Ем. Ковальчикъ	25
Теод. Цѣшлякъ	1.00
Дм. Ванько	1.00
о. Н. Пôдгорецкій	1 00
Разомъ	$10.00

Зъ нагоды шлюбу П. Решетаря на руки о. Пôдгорецкого

Єва Сиплякъ	10
Фенна Решетарь	10
П. „	10
Ос. Долошицкій	10
Наста Решетарь	10
Разомъ	$0.50

Зъ нагоды шлюбу Теод. Дуркота на руки о. Н. Пôдгорецкого:

Теод. Дуркотъ	50
Евфроз. „	50
Ор. Вахновска	10
Вар. Соколъ	10
Стеф. Левандовскій	10
Викторія Войтовичъ	10
Разомъ	$1.40
о. Чапляньскій зъ St. Louis, Mo.	2.00
Вже квітована сума	159 08
Зôбрано доси	$172.98

Посылайте жертвы на адресу:
Rev. N. Strutynsky, Box 375, OLYPHANT, PA.

Осторога.

Звертае ся увагу Всч. Отцѣвъ духовныхъ, котрѣ намѣряють выѣхати зъ Галичины до Америки, щобы не пускали ся въ дорогу безъ попередного порозумѣня ся зъ Радою Духовною и скорше заки дôстануть вôдъ неи вôзване до выѣзду. Въ противнôмъ разѣ можуть наразити ся на тое, що довшій часъ будуть мусѣли сидѣти безъ мѣсця, або и жадной посады не одержать. Всѣ дотичнѣ письма належить слати на руки секретаря Рады Духовнои пôдъ адресою: Rev. St. Makar, Mt Carmel, Pa. U. S. of America.

Вôдъ Рады Духовнои въ Америцѣ,
о. Ив. Констанкевичъ, предсѣдатель, о. Ст. Макарь, секретарь.

НОВИНКИ.

— **Наколи** порôвнаемо руску пресу въ Сп. Державахъ зъ пресою иншихъ народôвъ, тодѣ наглядно переконаемо ся, якъ еще низько стоимо. За примѣръ возьмѣмъ Полякôвъ. Мають они кôлькадесять тыжневникôвъ и 4 дневники, та мимо того почали выдавати въ Толідо О. новый, вже 5-тый зъ черги, дневникъ „Echo“ редаґованый въ поступовôмъ дусѣ.

Супротивъ сего мимоволѣ насувае ся пытане, коли-жь мы дождемо ся якъ не дневника такъ хочь часописи, що выходила бы два або три разы на тыждень.

— **Бôльша** половина жителѣвъ мѣста Льоредо, Тексасъ, занедужали, на жовту пропасницю. Богато недужихъ умирае.

— **Поліція** въ Будапештѣ на Угорщинѣ вже вôдъ довшого часу була засыпувана скаргами жителѣвъ, що ихъ псы и коты (звычайно найлѣпше годованѣ) десь щезають. Слѣдство и доходженя, заряджені въ той справѣ, не довели до нѣчого и нѣякъ не можь було дôзнати ся, де щезають звѣрята. Ажь сими днями выявило ся случайно, що тѣ псы и коты ловивъ на зарѣзъ якійсь Медекъ зô своею женою. Зловленѣ звѣрята вôнъ рѣзавъ, а мясо зъ нихъ продававъ замѣсть баранячого або заячого найбѣднѣйшимъ жителямъ Будапешту. При ревізіи найдено въ Македа богато убитыхъ псôвъ и котôвъ. Се вôдкрыте надѣлало въ мѣстѣ богато шуму. Всѣ домагають ся, абы злочинцѣвъ строго покарати, але они щезли безъ слѣду.

— **Двѣ** пары близнятъ породила оногды въ Зенсвілъ, О. 28-лѣтна муринка, В. Тейтъ. Близнята — самѣ дѣвчатка, е звычайнои величины, кожде важить около 6 и пôвъ фунта. Мати и дѣти здоровѣ.

— **Продукція** мяса въ Сп. Державахъ е дуже велика. Зъ найновѣйшого рапорту правительственного комісаря дôзнаемо ся, що въ цѣлôмъ краю пôшло минувшого року на зарѣзъ 6 міліонôвъ штукъ рогатои худобы и 25 міліонôвъ пôдтученыхъ безрогъ. Все те поѣли людонькове.

— **Около** 25 тысячь мормонôвъ хоче еміґрувати зô Сп. Державъ до Мексико. Причиною сего е вороже поведене прочихъ христіяньскихъ сектъ въ Сп. Державахъ противъ мормонôвъ за ихъ многоженьство.

— **Страшне** нещасте лучило ся дня 20. с. м. коло Питсбурґа, Па. при будовѣ, нового моста для зелѣзницѣ Вобашъ черезъ рѣку Мононґагелу. Именно въ наслѣдокъ зломаня крену и вінды до пôдношеня тягарôвъ упавъ на помôстъ корабля цѣлый ваґонъ зелѣза и убивъ 12. робôтникôвъ, а 5. смертельно покалѣчивъ. Мѣжь першими и другими мае бути також кôлькохъ Русинôвъ, що працювали при тôмъ мостѣ. Корабель наскрôзь продѣравленый величезнымъ тягаромъ потонувъ въ одной хвили.

— **Всч.** о. Василь Гривнякъ обнявъ парохію въ Buffalo, N. Y., зъ рамени Рады духовнои, зъ днемъ 20. с. м. Его теперѣшный адресъ есть: Rev. B. Hrywniak c|o P. Koval, 68 Potomac Ave., Buffalo, N. Y. — О. Гривняка представивъ о. Н. Дмитрôвъ. Богослуженя вôдправляють ся тимчасово во въ гали пôдъ числомъ 120 Amherst St.

— **Астрономъ** Дж. Брешеръ професоръ Пенсилвенійского університета въ Питсбурґу, Па., вôдкривъ нову пляму на сонци, котра е 12 разôвъ бôльша вôдъ поверхнѣ кулѣ земскои. Сесю пляму можь навѣть бачити черезъ закурене скло.

Вôдкрите професора Брешера мае бути новымъ доказомъ, що сонце постепенно выгасае и що все на земли мусить загинути, коли не стане сонѣчного тепла и свѣтла.

На щасте мы не маемо чого бояти ся, бо обчислено, що до сего не прійде скорше якъ за кôлька міліонôвъ лѣтъ. До того часу вже и костей нашихъ правнукôвъ не стане.

— **Нещасте** на моряхъ. Американьскій корабель „Джьосефъ Монта“, що выбравъ ся на ловлю китôвъ до Азорскихъ островôвъ, розбивъ ся коло острова Тіко и потонувъ разомъ зъ 15 людьми залоги. Корабель походивъ зъ Ессексъ, Мас.

— На побережу пôвнôчнои Каролайны розбили ся и потонули 3 парусовѣ кораблѣ: „Мейблъ Росъ,“ „Голденъ,“ и „Орейклъ“. Изъ залоги кораблѣвъ, котра складала ся зъ кôлька десятокъ морякôвъ, нѣхто не вратувавъ житя.

— Коло Маршфілдъ, Ореґ. загнала буря морска на скалы пасажирскій корабель „Савтъ Портляндъ“. Корабель мавъ на своимъ покладѣ 22. людей залоги и 14. подорожныхъ. Всѣ они ратували ся на човнахъ, та не всѣ вратували ся. О скôлько доси звѣстно втопило ся при тôмъ 9 особъ.

До вѣдомости всѣмъ п. секретарамъ „Союза“!

О хорошѣ оригінальнѣ вôдзнаки для дѣтей Р. Н. Союза вже постаравъ ся, а також и о новѣ вôдзнаки для старшихъ. Кождый членъ до 3 мѣсяцѣвъ вôдъ часу вступленя мае мати вôдзнаку. Прошу всѣхъ пп. секретарôвъ сейчасъ мене донести, скôлько вôдзнакъ для старшихъ а скôлько для дѣтей маю прислати кождому Вôддѣлови. Вôдзнаки для старшихъ мае ся все продавати по 85 цт., а вôдзнаки дитинячѣ по 25 ц. и то лишь за готôвку.

С. Ядловскій, Гол. секретарь.

Американьскѣ паперы.

Юнайтедъ Стейтсъ Дистриктъ Кортъ надъ почтою въ Скрентонъ засѣдае майже кождого дня въ роцѣ и выдае паперы. Хто хоче достати паперы може прійти зô свѣдками до сего корту и дôстати паперы таки того самого дня. Потреба однакъ повѣдомити о своимъ приходѣ вперѣдъ клярка E. R. W. Searle, Federal Bldg., Scranton, Pa., щобы вôнъ мôгъ все приготовити до переслуханя. 21

На ярмарку.

— Гершку, тажь бôй ся Бога, за таку беззубу шкапу хочешь 60 злр.!?

— А що-жь она буде орѣхи кусати, чи що? На що ѣй зубы?

Зъ „Комара“.

Возьмѣмъ ся за руки!

Чи въ свѣтлици въ своимъ домѣ
Чи де при роботѣ
То все мышлю, задумуюсь
И все єсьмъ въ клопотѣ.
Чого? Скажу, послухайте,
Я такъ ся морочу,
Бо Русинôвъ роздѣленыхъ
Я злучити хочу.
Якъ Татары нападали
То Русь ся любила,
Тогды разомъ въ домѣ Божôмъ
Богу ся молила.
А потому вражй Ляхи
Пôдъ себе насъ взяли,
То ще тогды рускй дѣти
Разомъ ся тримали.
А пятьдесять пять лѣтъ тому
Въ сорокъ осьмôмъ роцѣ
Засвѣтила мала зôрка
И Русинамъ въ очи.
Тогды Русь ся пробудила
И рускіи дѣти
Тай зачали по неволи
Доленьки глядѣти.
Тай глядѣли своѣ долѣ
По всѣй земли въ тиха
А въ останку роздѣлились
Наробили лиха.
Однй стали москвофілы,
Другй сполячились,
Третй Руско-Украинцѣ
На далѣ лишились.
Вже кôлька лѣтъ я думаю,
Де бы прилучитись:
Чи до „Москвы" чи до „Польщѣ"
Чи „Вкраинцемъ" лишитись.
Ой думавъ я що робити
Немало, немало,
Украинцемъ залишивъ ся
Такъ серце казало.
До Москвы нѣ, бо чужая,
Польща не намъ рôвня,
Рускй князѣ й Запорожцѣ,
То єсть наша рôдня.
Володимиръ насъ хрестивъ
Не „парѣ" московскй,
Вôдъ Татарôвъ боронили
Славнй Запорожцѣ.
А поезій цѣлй книги
По всѣй земли хвальнй
Хто, ажь хто порозсѣвавъ —
Не Вкраинець славный?
Украино, славный краю
Попôдъ Чорне Море
Москва тебе обôймила
Горежь тобѣ, горе!
Украино, Украино
Рôдна наша мати,
Серце ми ся розриває
О тобѣ думати.
Колись були на Вкраинѣ
Козаки й гетьманы,
Теперь нашу рôдну неньку
Москалѣ забрали.
Та хотяй вни землю взяли
Мы ся не пôддаймо
Своѣ вѣры и обрядôвъ
Дальше ся тримаймо.
Колись Богъ намъ допоможе
И Божая Мати
Зъ нашои рôдной Украины
Ворога прогнати.
И выгнати за границю,
(То треба доконче)
Най по нашôй Украинѣ
Ногами не допче.
Отже братя мои милй
Руки си подайте,
Рускй книжки и ґазеты
Читайте, читайте.
Якъ будете все читати
То можете знати,
Якъ на ново Украину
Красшу збудовати.
Якъ Вкраину збудуете
Зъ трома поверхами,
То самъ ворогъ буде втѣкавъ
Зъ шумными вѣтрами.
А якъ ворогъ ся забере
Намъ бôльше не треба;
Будуть роскôшь, щастє, воля
Плысти якъ бы зъ неба.
Кôнчу, братя, вже писати,
Бувайте здоровй —
Тай чи вамъ ся сподобали
Тогй слова мои?

и. С. п. Ф. з С. к. Г.

ВСЯЧИНА.

Свѣтъ въ числахъ.

— Пôсля найновѣйшого выказу є въ цѣлôй Австріи 5 тысячь 805 судіѣвъ, 266 державныхъ прокураторôвъ, 5 тысячь 495 канцелярійного персоналу по судахъ и 2883 судовыхъ слугъ.

— Мужескій кôстякъ важить пересѣчно 20 фунтôвъ а жѣночій лишень 16.

— „Седрікъ" — оденъ зъ найбôльшихъ кораблѣвъ на свѣтѣ, має 213·5 метрôвъ довжины, 22·8 м. ширины и 21000 тонъ поєму. Корабель плыве 31·5 кільометрôвъ на годину, а може ѣхати на нѣмъ 3000 осôбъ.

— Найбôльше мѣсто на земли — Лондонъ має 928 тысячь 8 мешкальныхъ домôвъ.

— Правительственне бюро ґеольоґічне обчислило, що продукція камѣнного угля въ Сп. Державахъ выносила минувшого року 300 міліонôвъ тонъ.

— Индійску резервацію Бролъ въ Савтъ Дакотѣ оперѣзують колючимъ дротомъ на що выйде 242 миль дроту.

— Добрый струсъ дає рôчно перъ вартости 2.000 до 3.000 долярôвъ.

— Въ 1901. р. згорѣло въ цѣлôй Галичинѣ 2441 домôвъ и 2796 иншихъ будовель. Шкода, заподѣяна огнями, выносила въ тôмъ роцѣ 11 міліонôвъ коронъ.

Нѣякъ не догодишь!

Хотѣвъ разъ женити ся парубокъ и пôшовъ въ старосты до бѣдной дѣвки. Якъ вôнъ прийшовъ до хаты, то вона тодѣ сидѣла и обберала моркву. Вôнъ дивить ся, а вона обберає такими грубими кавалками... Тай питає ся:

— Чому ты такъ грубо обберешь моркву?

— О, то що? Мама зароблять — на що жалувати?

И парубокъ не сподобавъ собѣ тои дѣвчины тай вже не хотѣвъ єи сватати. Незадовго пôшовъ въ старосты до богацкои дѣвчины. Прийшовъ до хаты, а вона обберає бараболю, та такъ дрôбненько, що ледви шкôрку вôддерає.

— Въ васъ що — бараболь нема, що ты такъ тоненько теребишь?

— Та, є досыть, але шкода такъ марнувати.

И теперь вже дѣвка не схотѣла парубка, бо гадала, що вôнъ марнотравникъ.

Вôдъ Анны Ферлеєвои записавъ Мир. Ст.

Ґде єсть?

Хто хоче шукати своихъ краянôвъ черезъ нашу ґазету, мусить заплатити 25 центôвъ за кожде оголошене наперѣдъ.

Купуйте книжки!

Американьскій шляхтичь	15
Весела книжочка зъ образками	30
Де-що про права и суды въ Сп. Дер.	10
Де-що зъ исторіи россійскои православнои місіи въ Америцѣ	10
Дорога до свѣдомости	10
Казка про жида	10
Канадійска Русь	10
Конституція Сполуч. Державъ	10
Народный Рухъ Ав.-Уг. Русинôвъ	15
Образки зъ Америки	10
Оповѣданя С. Макара	15
Про вôдступник. вôдъ рос. православія	10
Розмова Поляка зъ Русиномъ	10
Тарасъ Шевченко	15
Тымко Гаврилюкъ	15
Якъ повставъ свѣтъ?	15

Хто передъ Новымъ Рокомъ пришле намъ пôвтора доляра ($1.50) на повысшй книжочки, тому вышлемо всѣ 16 книжочокъ и оплатимо почту.

КНИЖКИ

!ПО ЗНИЖЕНОЙ ЦѢНѢ!

Антоній и Клеопатра	75
Альманахъ	50
Буря, драма Островского	50
Багнітки	10
Богацько галасу зъ нечевя, комедія	50
Вільгельмъ Тель, драма	35
Варвара, драма	30
Вôдродженє Толстого	1.50
Вôзникъ Геншель	75
Въ темрявѣ, драма	15
Викъ (1798—1898)	1.50
Житя Святыхъ два великй томы, понадъ 1400 сторôнъ	6.00
Львôвска духовна семинарія	25
Метелики	50
Мôй измарагдъ	100
Матеріялы до украиньско-рускои етнографіи (3 томы) по	100
Монографіи Костомарова	50
Манїфестъ комуністичнои партіи	20
Мелійска Венера	15
Молитвеникъ	50
Осанна	50
Морозенко Мирного	35
На добродѣйнй цѣли, комедія	35
Народ. календарь Просвѣты 1900, 1901 и 1902	5
Народ. календарь Просвѣты 1903	10
Новй и перемѣннй звѣзды	5
Нападъ на млынъ	10
Національне питане въ Норвеґіи	5
Не той ставъ	25
Народнй оповѣданя Марка Вовчка	25
Нетлѣ	25
Непропаща сила	10
Народнôсть и єѣ початки	15
Небо, Флямаріона	50
Нечитальникъ и другй оповѣданя	50
Надельмаєръ, апостолъ свободы	10
Нагула	10
„Наука" рôчникъ зъ 1878 р.	3.00
Начала физики	10
На послуханє до Вѣдня	10
Некультурна	15
Наша родина	50
Нарисъ однои добы	10
Отношенія обрядовй въ схôднôй Галичинѣ	25
Оповѣданя зъ всесвѣтнои исторіи 3 томы по	50
Оповѣданя Коцюбиньского	10

(Дальше буде.)

Повысшй книжки маємо тôлько въ одномъ або двохъ примѣрникахъ, длятого просимо замовляти сейчасъ.

Сй книжки, котрй понизше списанй можете всегда достати!

Абу Касимовй капцѣ	30
Апостолы и Евангелія	35
Библія мала	30
Библія велика	50
Букварь рускій	25
Граматика руска	25
Друга китичка для малыхъ дѣвчатъ	10
Дослѣды зъ поля статистики	10
Енеїда Котляревского	50
Зъ села, оповѣданя	10
Записки школяра	20
Забобоны та ворожбитство	20
И мы въ Европѣ	10
Иванъ Гусъ	5
Кльод Ґе	5
Карбы	25
Каштанка	5
Календарь „Союза" (1903)	25
Катехизмъ	10
Лисъ Микита	50
Микола Палкинъ	10
Микола Костомаровъ	5
Малый Робінзонъ	10
Народъ въ неволѣ	10
Новомодный спѣваникъ	15
Оповѣданя для дѣтей	20
Оповѣданя Стороженка	10
Пѣснословець	50
Пригоды Донъ-Кихота	40
Ревізоръ зъ Петербурга	30
Русины пряшôвскои епархіи	35
Рускій спѣваникъ	40
Судный день	50
Свинъ казокъ	50
Словаки чи Русины?	25
Стежечка въ рай	50
Хлопскй пѣсни	10
Читанка трета	40
Яблочникарь, комедія	15
Шейкспиръ въ повѣсткахъ	10
Читанка друга	25
Читанка четверта	50
Хлѣбъ душѣ	1.00

(Дальше буде.)

Замовляйте тôлько тй книжки, котрй бачите въ послѣднôмъ числѣ „Свободы".

Всѣ попереднй списы и цѣнники книжокъ суть неважнй.

Зъ замовленями посылайте и грошѣ.

Пишѣть выразно.

Замовлень на суму менчу якъ доляра не принимає ся.

Почту мы оплачуємо.

Адресъ:

SVOBODA,
Box 353, Scranton, Pa.

Книжки повысше выписанй высилаємо сейчасъ по одержаню замовленя.

Кожде братство

повинно мати книжку для опѣкуна хорыхъ, одну або бôльше, для записованя коли, хто захорувавъ и якъ довго бувъ хорый. Таку книжку можете дôстати въ Ред. „Свободы". Одна коштує доляра. Грошѣ присилайте напередъ.

SVOBODA
Box 353, SCRANTON, PA.

Хочешь читати дещо веселого и насмѣятись?

Купи собѣ „Комара".

Три старй рôчники коштують лишь $3.50.

Оденъ рôчникъ $1.25.

Хто хоче дôставати „Комара" що два тыжднѣ черезъ оденъ рôкъ, нехай зашле 2 доляры на адресу:

„Комар".
Собѣщина ч. 8.,
Львôвъ, Austria, Galicia.

Тамъ можете дôстати такожь слѣдуючй книжки:

Календарь „Комара" на рôкъ 1903	15ц.
Новомодный Спѣваникъ	20 „
Деканы зъ гôръ	15 „

!КУПУЙТЕ!

КНИЖОЧКИ для записованя мѣсячнои колекты и другихъ жертвъ на вашу школу, церковь, плебанію и т. д. Можете ихъ дôстати по цѣнѣ 7 центôвъ за одну. Такй книжочки повинна кожда парафія роздати своимъ членамъ. Кождый парафіянинъ повиненъ мати таку книжочку, тогды буде знати, що тй грошѣ якй вôнъ заплативъ на церковь и т. и. єму не пропадуть.

БЛЯНКЕТЫ на метрики хресту, вѣнчаня и похорону по цѣнѣ 2 центы за штуку.

БРАТСКЙ опѣкуны хорыхъ повиннй мати книжки для записованя коли хто захорувавъ, на яку слабôсть и т. д. Одна книжка коштує одного доляря.

— SVOBODA, —
Box 353,
SCRANTON, PA.

Длячого маєте удаватись до чужихъ, если

ВИКТОРЪ ВѢЛЮШЬ,

Судія покою и публичный нотарь,

Залагоджує всякй судовй справы, колектує спадки, вырабляє повномочія и контракты купна въ Галичинѣ и Княжествѣ Познаньскôмъ.

Посылає грошѣ до всѣхъ частей свѣта по цѣнахъ курсу.

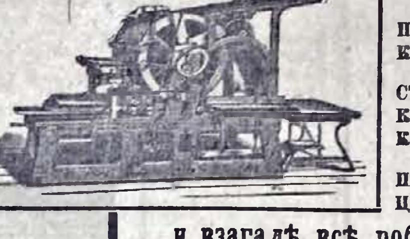
Продає шифкарты на всѣ пароходы до всякои мѣсцевости въ краю и назадъ.

Real Estate. Продає домы, лоты и позичає грошѣ на будову домôвъ. Асекурує вôдъ огня въ найлѣпшихъ компаніяхъ.

VICTOR WILUSZ
205 Washington Str.
JERSEY CITY, N. J.

Друкарня „Свободы"

ВЫКОНУЄ:

ТИКЕТЫ, на пікніки, балѣ, выгравки, представленя,
ПАПЕРЫ листовй,
КОВЕРТЫ для братствъ и поодинокихъ людей.
СТАТУТЫ братскй,
КНИГИ параф. и братскй,
КНИЖКИ колекторскй, братскй и т. п.,
ПЛЯКАТЫ,
ЦИРКУЛЯРѢ

и взагалѣ всѣ роботы друкарскй

!!!СТАРАННО, ТАНО И НА ЧАСЪ!!!

АДРЕСЪ: SVOBODA,
BOX 353, SCRANTON, PA.

ВЕЛИКІЙ КОМПАНІЧНЫЙ СТОРЪ

Russian Mercantile Co. Ld.

— въ —

SHAMOKIN, PA., 327 Shamokin st.

Найбôльшій рускій компанічный сторъ въ Америцѣ. Заложеный ще въ роцѣ 1889, а теперь побôльшеный, украшеный и на ново уряджений. Новый дôмъ великій, красный, котрый компанія купила 1896 року за $18.000 доказує, що може компанічна робота. — Всѣ розумнй Русины належать до тои компаніи, купують зô свого власного стору значить, спомагають самыхъ себе. — Мѣсячно обертає сторъ сумою $4,000.00 Заряджують нимъ:

Н. Габура, М. Колодѣй и М. Пелякъ.

Майнерскй годинки.

ОДИНОКЙ ГОДИНКИ ВÔДПОВѢДНЙ ДЛЯ МАЙНЕРÔВЪ И ИН. РОБОТНИКÔВЪ

Ся годинка має дуже сильный силвериновый верхъ а въ серединѣ надзвычайно грубе скло. Верхна часть може бути вôдшрубована, але нижна часть єсть зроблена зъ одного кусня и не отвирає ся. Въ наслѣдокъ сего нѣ порохъ, нѣ вода, нѣ вогкôсть не могуть ся дôстати до середины годинки, черезъ що тая годинка є бôльше тревала якъ кожда друга. Верхъ годинки вытримає тисненє 800 фунтôвъ и є ґарантована. що затримає свою барву якъ довго будете жити.

Осередокъ годинки є дуже гарный зъ 7 камѣнцями и ґарантованый на 5 лѣтъ, але при уважнôмъ обходженю ся не зôпсує ся до кôнця житя. Цѣна лишь $3.25. Зъ специяльнымъ осередкомъ, що має 17 камѣнцѣвъ $4.25. Зъ осередкомъ Elgin ґарантованымъ на 25 лѣтъ $6.25.

Ту саму годинку можете дôстати зъ срѣбнымъ верхомъ.

Нема лѣпшои годинки для майнерôвъ и другихъ робôтникôвъ.

C. J. KAPOUN,
1015½ Collins St., JOLIET, ILL. 524

ИВАНЪ ГЛОВА

JOHN GLOVA (POSTMASTER)

— въ —

Excelsior, Pa.

ОДИНОКІЙ СТОРЪ НА ЦѢЛЫЙ EXCELSIOR.

Всякй потрѣбнй рѣчѣ до житя. якъ такожь можна купити убраня майнерскй и звычайнй.

Посылає такожь грошѣ до всѣхъ частей свѣта, скоро, тано и беспечно.

Продає шифкарты.

Не вôдъ нынѣ вже знають люде солідного Ивана Глову.

ДОКТОРЪ ПРАВЪ

ЮЛІЯНЪ ЧУПКА,

—адвокатъ,—

3 N. Main Str., Wilkes-Barre, Pa.
P. O. Box 372.

Єго офісъ въ Scranton, Pa. є на 303 Spruce Str. Але до Скрентонъ приѣжджає тôлько кождого понедѣлка и четверга вôдъ годины 6-ои до 8-ои вечеромъ.

Всѣ справы американьскй въ повѣтахъ: Люзерне и Лякована.

Хто має справу ґрунтову, або хоче вôдобрати грошѣ або спадокъ въ старôмъ краю, най удасть ся до адвоката Чупки, бо вôнъ бувъ адвокатомъ въ Галичинѣ.

Всѣ контракты, правнй паперы и повномочія. мar04

SOCIALISM is the coming issue in politics. You may be for it or against it, but in either case you need to understand it, and so you need to read

The International Socialist Review

Ask your newsdealer for it or send 30 cents for a three month's subscription and a copy of Socialism and Farmers. No free copies.

CHARLES H. KERR & COMPANY, Publishers
56 FIFTH AVENUE, CHICAGO

Гей Русины! чи знаете вы дорогу до дешевого и доброго купна? Она веде просто до

Юрія Хиляка

въ OLYPHANT, PA.

Вы єго певно добре знаєте. Въ него знайдете одинокій, найдешевшій, найлучшій и наймоднѣйшій сторъ зъ убранями. Купите добре „шифкарту" и скоро а безпечно пошле вамъ грошѣ до старого краю. Не гадайте однакъ, що то вже все — нѣ! Вôнъ має ще найпарадлѣйшій салунъ въ мѣстѣ пôдъ назвою:

Anthracite Hotel.

Тамъ доперва погостите ся, якъ въ рôднои бабки на весѣлю.

M 149

— Хочете правовати ся, выставити кому повномочіє, купити або продати маєтокъ, дôстати спадокъ, сколектовати грошѣ вôдъ довжникôвъ або увôльнити си вôдъ войсковои екзекуціи, пишѣть до John-a Nemeth-a 457 Washington St. New York, N. Y. Вôнъ вамъ всьо зробить якъ найлѣпше и скоро.